

דוחות כספיים

לשנת 2015

זכויות היוצרים בפרסום זה שמורות לבנק ישראל.
הרצה לצטט רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את המקור.

סדר: יחידת ההוצאה לאור, בנק ישראל

עיצוב: יחידת ההוצאה לאור, בנק ישראל

נדפס בישראל

בדפוס מאור וולך, ירושלים

ISSN 1565-3250

מס' קטלוגי 601922

www.bankisrael.gov.il

התוכן

	פרק א'	הדוחות הכספיים
5		דוח רואה החשבון המבקר
6		מאזנים
8		דוחות רווח והפסד
9		דוחות על השינויים בהון העצמי (הגירעון בהון)
11		ביאורים לדוחות הכספיים
	פרק ב'	דברי הסבר לדוחות הכספיים
33		השינויים המרכזיים בדוחות הכספיים
35		ניתוח השינויים המרכזיים בדוחות הכספיים והגורמים להם
39		סעיפים נבחרים

דוח רואה החשבון המבקר

לנגידה ולמועצה המנהלית של בנק ישראל

ביקרנו את המאזנים המצורפים של בנק ישראל (להלן - הבנק) לימים 31 בדצמבר 2015 ו- 2014 ואת דוחות רווח והפסד והדוחות על השינויים בהון העצמי לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים (להלן - הדוחות הכספיים) המופיעים בעמודים 6 עד 31. דוחות כספיים אלה הינם באחריות המועצה המנהלית, הנגידיה, המנכ"ל ומנהלת מחלקת חשבונות ומערכות תשלומים וסליקה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הנהלת הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק לימים 31 בדצמבר 2015 ו- 2014 ואת תוצאות פעולותיו והשינויים בהון העצמי של הבנק לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) בהתאמה לפעילות המיוחדת של בנק מרכזי, כמפורט בבאור וא'.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

ירושלים,
21 במרס, 2016

ליום 31 בדצמבר

2014	2015	ביאור
		נכסים
		נכסים במטבע חוץ
		נכסים במטבע חוץ בחו"ל
		2
1,503	1,677	חשבונות עובר ושב
499	7,216	פיקדונות לזמן קצר
316,639	336,985	ניירות ערך סחירים
9,628	3,502	ניירות ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
1,932	1,379	מכשירים פיננסיים נגזרים
-	118	נכסים אחרים
6,843	6,372	3 קרן המטבע הבין-לאומית
337,044	357,249	סך כל הנכסים במטבע חוץ בחו"ל
		נכסים אחרים במטבע חוץ
128	129	4 אשראי לממשלה
337,172	357,378	סך כל הנכסים במטבע חוץ
		נכסים במטבע מקומי
11,968	10,092	5 ניירות ערך סחירים
83	79	6 אחרים
12,051	10,171	סך כל הנכסים במטבע מקומי
		נכסים אחרים
938	941	7 מוסדות כספיים בין-לאומיים
378	386	8 רכוש קבוע
1,316	1,327	סך כל הנכסים האחרים
350,539	368,876	סך הכול

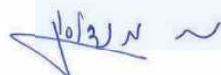
הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

(מיליוני שקלים חדשים, סכומים מדווחים)

ליום 31 בדצמבר

2014	2015	ביאור
התחייבויות והון		
63,194	73,487	9 שטרי כסף ומעות במחזור
התחייבויות במטבע חוץ		
		2 התחייבויות במטבע חוץ לחו"ל
-	2,335	ניירות ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
124	550	מכשירים פיננסיים נגזרים
2,072	941	התחייבויות אחרות
2,196	3,826	סך כל ההתחייבויות במטבע חוץ לחו"ל
התחייבויות אחרות במטבע חוץ		
8,400	9,775	10 פיקדונות הממשלה
3,261	1,136	11 פיקדונות התאגידים הבנקאיים
5,116	4,914	12 קרן המטבע הבין-לאומית ואחרות
16,777	15,825	סך כל ההתחייבויות האחרות במטבע חוץ
18,973	19,651	סך כל ההתחייבויות במטבע חוץ
התחייבויות במטבע מקומי		
7,247	12,766	10 פיקדונות הממשלה
145,438	170,224	11 פיקדונות התאגידים הבנקאיים
129,713	115,934	13 מק"ם
(* 6,308)	6,243	14 התחייבויות אחרות
288,706	305,167	סך כל ההתחייבויות במטבע מקומי
370,873	398,305	סך כל ההתחייבויות
(* 27,734)	26,710	15 חשבונות שיערוך
הון הבנק:		
3,985	3,985	16 הון מניות וקרן שמורה
(* (52,053)	(60,124)	יתרת הפסד
(* (48,068)	(56,139)	סך כל הון הבנק (גירעון)
350,539	368,876	סך הכול

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
(*) הוצג מחדש, ראו ביאור 1 כ"ב.

עירית מנדלסון
מנהלת מחלקת החשבות
ומערכות התשלומים והסליקה

חזי כאלו
מנכ"ל הבנק

אורי גלילי

יו"ר המועצה המינהלית

ד"ר קרנית פלוג

נגידת הבנק

21 במארס 2016

דוחות רווח והפסד

(מיליוני שקלים חדשים, סכומים מדווחים)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2014	2015	ביאור
		הכנסות ריבית:
1,345	1,539	18 מנכסים במטבע חוץ בחו"ל
642	605	19 מהממשלה
4	1	20 אחרות
1,991	2,145	סך כל הכנסות הריבית
		הוצאות ריבית
1,793	510	21 לבנקים ולציבור
396	233	22 לממשלה
80	78	23 אחרות
2,269	821	סך כל הוצאות הריבית
(278)	1,324	הכנסות (הוצאות) הריבית, נטו
		הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות:
1,115	1,417	24 מניירות ערך וממכשירים פיננסיים נגזרים
(1,158)	(9,986)	25 מהפרשי שערים
(22)	(29)	26 שונות
(65)	(8,598)	סך כל (ההוצאות) הפיננסיות האחרות
(343)	(7,274)	הפסד מפעולות פיננסיות
(59)	(70)	הוצאות על הדפסת כסף וטביעת מעות
(*) (695)	(673)	הוצאות הנהלה וכלליות
-	(54)	הוצאות אחרות
(*) (1,097)	(8,071)	הפסד לשנה

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

(*) הוצג מחדש, ראו ביאור 1 כ"ב.

דוחות על השינויים בהון העצמי (הגירעון בהון)

(מיליוני שקלים חדשים, סכומים מדווחים)

הון מניות וקרן שמורה	יתרת הפסד	סך כל ההון העצמי	
3,985	(*) (50,956)	(*) (46,971)	יתרה ליום 1 בינואר 2014
-	(*) (1,097)	(*) (1,097)	הפסד לשנה
3,985	(*) (52,053)	(*) (48,068)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014
-	(8,071)	(8,071)	הפסד לשנה
3,985	(60,124)	(56,139)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. (*) הוצג מחדש, ראו ביאור 1 כ"ב.			

ביאורים לדוחות הכספיים לשנת 2015

1. עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP), תוך התאמתם לפעילות המיוחדת של בנק מרכזי, כפי שמקובל גם בבנקים מרכזיים אחרים. הנושאים העיקריים, שהוצגו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים מרכזיים, הם:

- (1) חשבונות שיערוך – כמפורט להלן בסעיף יג.
- (2) דוחות על תזרימי המזומנים – כמפורט להלן בסעיף כ.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) **הבנק** – בנק ישראל.
- (2) **מדד** – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- (3) **סכום מותאם** – סכום נומינלי היסטורי, שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, על פי הוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי החשבון בישראל.
- (4) **סכום מדווח** – סכום המותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים שנוספו לאחר מועד המעבר ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.
- (5) **דיווח כספי נומינלי** – דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.
- (6) **שווי הוגן** – הסכום שבו היה אפשר לרכוש או למכור נכס (ליטול או לפרוע התחייבות) בעסקה שוטפת בין צדדים בלתי תלויים הפועלים בהתאם לרצונם.

ג. דוחות כספיים בסכומים מדווחים

- (1) בחודש אוקטובר 2001 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מס' 12 בדבר "הפסקת ההתאמה של דוחות כספיים". בהתאם לתקן זה, ובהתאם לתקן חשבונאות מס' 17, שפורסם בחודש דצמבר 2002, הופסקה ההתאמה של הדוחות הכספיים לאינפלציה ביום 1 בינואר 2004.
- (2) הבנק ערך את דוחותיו הכספיים בעבר על בסיס המוסכמה של העלות ההיסטורית, ללא התחשבות בשינויים בכוח הקנייה של המטבע הישראלי. בדוחות הכספיים לשנת 2005 מספרי ההשוואה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2003 חושבו מחדש על בסיס העלות ההיסטורית המותאמת למדד המחירים לצרכן, כנדרש על פי תקן חשבונאות מס' 12, לצורך המעבר לדיווח לפי סכומים מדווחים.

- הסכומים המותאמים ליום 31 בדצמבר 2003 שימשו נקודת מוצא לדיווח הכספי הנומינלי החל מיום 1 בינואר 2004. תוספות וגרועות במהלך התקופה נכללו בערכים נומינליים.
- (3) סכומי הנכסים הלא-כספיים אינם מייצגים בהכרח את שווי המימוש או את השווי הכלכלי העדכני, אלא רק את הסכומים המדווחים של אותם נכסים.
- (4) בדוחות הכספיים "עלות" משמעותה עלות בסכום מדווח.

ד. עקרונות הדיווח

- (1) מאזנים:
- א. פריטים לא כספיים (רכוש קבוע והשקעות המוצגות על פי העלות) מוצגים בסכומים מדווחים.
- ב. פריטים כספיים מוצגים במאזן בערכים נומינליים לתאריך המאזן.
- ג. המאזן מוצג על פי המבנה המקובל בבנקים מרכזיים בעולם.
- (2) דוחות רווח והפסד:
- א. הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא-כספיים (כגון פחת, הוצאות והכנסות מראש), או מהפרשות הכלולות במאזן, נגזרות מהתנועה בין הסכום המדווח ביתרת הפתיחה לבין הסכום המדווח ביתרת הסגירה.
- ב. יתר רכיבי דוח הרווח וההפסד (כגון הכנסות הריבית והוצאות הריבית) מוצגים בערכים נומינליים.
- (3) דוח על השינויים בהון העצמי:
- על פי סעיף 76 לחוק בנק ישראל התש"ע-2010, בתום שלושה חודשים מתום כל שנה יעביר הבנק בפועל לממשלה רווחים בהתאם להוראות אלה:
- א. אם ההון יעמוד על שיעור של 2.5% או יותר מסך הנכסים, יועבר לממשלה סכום השווה לרווח הנקי, בניכוי יתרת העודפים אם היא שלילית.
- ב. אם ההון יעמוד על שיעור העולה על אחוז אחד מסך הנכסים, אך פחות מ-2.5% מסך הנכסים, יועבר לממשלה סכום השווה ל-50% מהרווח הנקי, בניכוי יתרת העודפים אם היא שלילית.
- ג. אם ההון יעמוד על שיעור של אחוז אחד או פחות מסך הנכסים, לא יועברו רווחים.
- הבנק רשאי לרשום קרנות הון הנובעות מכללים חשבונאיים - ובלבד שיתרת הרווח הנקי שלא הועברה לממשלה כאמור לעיל תצטרף ליתרת העודפים, ולא תוכר כפריט הוני אחר, אלא אם כן הוסכם אחרת בין הנגידה לבין שר האוצר.
- בהתאם להוראות אלה, נכון ליום 31 בדצמבר 2015, לא נוצרה חבות להעברת כספים לממשלה.

ה. השימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים נדרשת הנהלת הבנק להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים שהשפעתם הסופית על הדוחות הכספיים אינה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכת הדוחות. אך שהאומדנים או ההערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, ההשפעה הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מזו של האומדנים או של ההערכות לגביהם.

1. הכרה בהכנסה

הכנסות והוצאות נזקפות לרווח וההפסד על בסיס צבירה. רווחים או הפסדים ממומשים הנובעים ממטבע חוץ ומניירות ערך במטבע מקומי ובמטבע חוץ מועברים לדוח הרווח וההפסד. רווחים או הפסדים אלו מחושבים על בסיס העלות הממוצעת של היתרות באותו הנכס.

רווחים לא-ממומשים אינם מועברים לדוח הרווח וההפסד, אלא נזקפים במאזן לחשבון שיערוך. הפסדים לא-ממומשים מועברים לדוח הרווח וההפסד, לאחר קיזוז רווחים שלא מומשו באותו הנכס. הפסדים אלו נובעים מהפער בין העלות הממוצעת של נכס לבין השווי ההוגן שלו. הפסדים לא-ממומשים מניירות ערך במטבע חוץ, מניירות ערך במטבע מקומי או ממטבע חוץ מסוים לא מקוזזים כנגד רווח לא-ממומש מניירות ערך או ממטבעות חוץ אחרים. הפסדים שהוכרו בדוח הרווח וההפסד לא יקוזזו כנגד רווחים לא-ממומשים שייצברו בעתיד.

2. ניירות ערך

1) ניירות ערך במטבע חוץ

ניירות ערך סחירים במטבע חוץ מוצגים במאזן לפי שוויים ההוגן לתאריך המאזן. השווי ההוגן של ניירות ערך שיש להם מחיר מצוטט מתבסס על מחירי השוק. ניירות ערך שאין להם ציטוט משוערכים על פי נתונים המתקבלים ממקורות חיצוניים.

העלות המותאמת של ניירות הערך היא ערכם הנקוב בתוספת הריבית, הפרשי ההצמדה ויתרת הפרמיה או הניכיון שטרם הופחתה. הפרמיה או הניכיון מופחתים על פני התקופה שממועד רכישת נייר הערך ועד למועד פדיונו.

ההפרש שבין העלות המקורית של ניירות הערך לבין ערכם הנקוב בתוספת הריבית ויתרת הפרמיה או הניכיון שטרם הופחתה, נזקף לדוח הרווח וההפסד.

הפרשי הצמדה למדד המתפרסם בחו"ל שנצברו על הקרן וטרם מומשו, וכן ההפרש שבין השווי ההוגן של ניירות הערך לבין עלותם המותאמת, לגבי כל נייר ערך, נזקפים לחשבון השיערוך במאזן.

הכנסות הריבית והפחתות הפרמיה או הניכיון נזקפות לרווח וההפסד על בסיס צבירה, ומוצגות בסעיף "הכנסות ריבית מנכסים במטבע חוץ בחו"ל".

הכנסות ממימוש ניירות ערך מוצגות בסעיף "הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות - מניירות ערך וממכשירים פיננסיים נגזרים".

יתרת ההפסד הלא-ממומש, המחושבת לגבי כל נייר ערך בנפרד, נזקפת לדוח הרווח וההפסד בסוף השנה ומוצגת בסעיף "הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות - מניירות ערך וממכשירים פיננסיים נגזרים".

2) ניירות ערך במטבע מקומי

ניירות ערך ממשלתיים סחירים במטבע מקומי מוצגים במאזן לפי שוויים ההוגן לתאריך המאזן. ההפרש שבין העלות המקורית של ניירות הערך לבין ערכם הנקוב, בתוספת הריבית ויתרת הפרמיה או הניכיון שטרם הופחתה, נזקף לדוח הרווח וההפסד.

הפרשי הצמדה למדד שנצברו על הקרן וטרם מומשו, וכן ההפרש שבין השווי ההוגן של ניירות הערך לבין עלותם המותאמת, נזקפים לחשבון השיערוך במאזן.

הכנסות ריבית מניירות ערך במטבע מקומי והפחתות הפרמיה או הניכיון נזקפות לרווח וההפסד על בסיס צבירה, ומוצגות בסעיף "הכנסות ריבית מהממשלה".

יתרת ההפסד הלא-ממומש, המחושבת לגבי כל נייר ערך בנפרד, נזקפת לדוח הרווח וההפסד בסוף השנה ומוצגת בסעיף "הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות - מניירות ערך וממכשירים פיננסיים נגזרים".

ח. מוסדות כספיים בין-לאומיים

1) קרן המטבע הבין-לאומית

ההשתתפות בקרן המטבע הבין-לאומית (להלן - הקרן) מנוהלת במטבע SDR ומוצגת בשקלים חדשים לפי השערים היציגים שפרסם בנק ישראל לתאריך המאזן. (ראו ביאורים 3 ו-12).

2) יתרות בגין מוסדות כספיים בין-לאומיים

ההשתתפות של בנק ישראל במוסדות הכספיים הבין-לאומיים האחרים מוצגת בסעיף "מוסדות כספיים בין-לאומיים" בצד הנכסים לפי העלות במטבע ההשתתפות, מתורגמת לשער החליפין במועד העסקה, בהתאמות הנדרשות לדיווח בערכים מדווחים בהתאם לתקן חשבונאות מס' 12 בדבר "הפסקת ההתאמה של דוחות כספיים".

ההתחייבות למוסדות כספיים בין-לאומיים מוצגת בסעיף "קרן המטבע הבין-לאומית ואחרות" בצד ההתחייבויות.

ט. רכוש קבוע

- 1) הנכסים הקבועים מוצגים על בסיס העלות בניכוי פחת שנצבר. העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס.
- 2) שיפורים ושכלולים נזקפים לעלות הנכסים, ומופחתים לאורך כל תקופת חייהם, ואילו הוצאות אחזקה ותיקונים נזקפות לדוח הרווח וההפסד עם התהוותן.
- 3) הפחת מחושב לפי שיטת הקו הישר, על בסיס משך השימוש המשווער בנכסים:
 - מבנים – 50 עד 67 שנים;
 - כלי רכב – 6.5 שנים;
 - מחשבים – 4 שנים;
 - ציוד – 10 שנים.
- 4) תוכנות שאינן חלק אינטגרלי מהחומרה המתייחסת אליהן מוצגות במסגרת הרכוש הקבוע על בסיס העלות ומופחתות בקו ישר על פני ארבע שנים.

י. שטרי כסף ומעות במחזור

שטרי כסף ומעות במחזור שהונפקו על ידי הבנק מבטאים את התחייבות הבנק כלפי המחזיקים בהם. ההתחייבות מוצגת במאזן הבנק לפי הערך הנקוב.

יא. מילווה קצר מועד

יתרת המילווה קצר המועד (להלן - מק"ם) המוצגת במאזן הבנק מבטאת את מחיר הפדיון של המילווה שבידי הציבור, בניכוי יתרת הניכיון שטרם הופחתה. מק"ם שנמכר מהממשלה לבנק ישראל אך טרם נמכר לציבור אינו כלול ביתרת המק"ם.

המק"ם מונפק לתקופה של עד שנה. סכום הניכיון הוא ההפרש בין מחיר הפדיון של המילווה לבין התמורה ממכירתו לציבור.

הניכיון מופחת על פני התקופה שממועד הנפקת המק"ם ועד למועד פדיונו. הוצאות הפחתת הניכיון בגין יתרת המילווה שבידי הציבור מוצגות בדוח הרווח וההפסד בסעיף "הוצאות ריבית לבנקים ולציבור".

יב. התחייבויות בגין זכויות עובדים

בגין כל ההתחייבויות הקשורות ליחסי עובד-מעביד ישנן עתודות מתאימות - על פי דין, הסכם, נוהג וציפיות ההנהלה.

ההתחייבויות לפנסיה ולתשלומי פרישה מחושבת על ידי אקטואר מומחה בשיטת הערכה של ההטבות הנצברות ובהתחשב בהסתברויות על בסיס ניסיון העבר. שיעור ההיוון של העתודות הוא על פי שיעור היוון המבוסס על עקום ריבית של אג"ח ממשלתיות בישראל, ושיעור עליית השכר בעתיד מוערך על ידי ההנהלה ועל בסיס ניסיון העבר.

ההפרשה לחופשה מחושבת על בסיס צבירת ימי חופשה והשכר הקובע לפדיון חופשה ליום 31 באוקטובר. ההפרשה בהתחייבויות הנובע מההפרש בין צבירת ימי חופשה ליום 31 באוקטובר לבין צבירתם ליום 31 בדצמבר אינו מהותי (ראו ביאור 14).

יג. חשבונות שיערוך

ישנם כמה סוגים של חשבונות שיערוך:

1) חשבונות השיערוך הכוללים רווחים לא-ממומשים מהפרשי שער על היתרות הנקובות במטבע חוץ ורווחים לא-ממומשים בגין הצמדה למדד ושיערוך של ניירות ערך סחירים במטבע מקומי ובמטבע חוץ לשוויים ההוגן.

חשבונות שיערוך אלה מנוהלים בנפרד לכל פריט (מטבע, נייר ערך) ומועברים לדוח הרווח וההפסד בעת מימוש אותו פריט או חלק ממנו. אין קיזוז בין סוגי פריטים שונים. חשבונות השיערוך בגין תיקים מסוימים בניהול חיצוני מנוהלים ברמת התיק.

יתרת ההפסד בחשבונות השיערוך לגבי כל פריט (מטבע, נייר ערך), הנובעת מהפרשי הצמדה והפרשי מחירים בניירות ערך במטבע מקומי ובמטבע חוץ ומהפרשי שערם ביתרות הנקובות במטבע חוץ, מועברת בסוף השנה לדוח הרווח וההפסד (ראו גם סעיף ו' לעיל).

2) חשבון שיערוך הכולל רווחים או הפסדים לא-ממומשים הנובעים משינויים בהנחות האקטואריות בחישוב ההפרשה לפנסיה.

יד. מטבע חוץ

הנכסים וההתחייבויות הנקובים במטבע חוץ, או צמודים למטבע חוץ, מוצגים בשקלים חדשים לפי השערים היציגים שפרסם בנק ישראל לתאריך המאזן.

ההכנסות וההוצאות במטבע חוץ כלולות בדוח הרווח וההפסד לפי השערים היציגים ששררו ביום הערך של ביצוע כל פעולה.

הפרשי שער מהתאמת הנכסים וההתחייבויות עקב שינויים בשערי החליפין כוללים הפרשי שערם ממומשים ולא-ממומשים.

רווחים או הפסדים מהפרשי שער ממומשים נזקפים לדוח רווח והפסד. הפרשי שערם לא-ממומשים נזקפים לחשבונות השיערוך במאזן לגבי כל מטבע חוץ בנפרד.

יתרת הפסד בחשבונות השיערוך לסוף השנה מועברת לדוח הרווח וההפסד, ולא תקוזז בעתיד מהרווחים הלא-ממומשים. הפסדים לא-ממומשים במטבע אחד אינם מקוזזים כנגד רווחים לא-ממומשים במטבע אחר.

להלן פרטים על שערי החליפין של השקל מול מספר מטבעות עיקריים:

שיעור השינוי		ליום 31 בדצמבר			
2014	2015	2013	2014	2015	
(אחוזים)		(שקלים חדשים)			
12.0	0.3	3.4710	3.8890	3.9020	דולר ארה"ב
(1.2)	(10.1)	4.7819	4.7246	4.2468	אירו
5.6	(4.6)	5.7419	6.0636	5.7840	לירה שטרלינג
5.2	(4.0)	5.3561	5.6344	5.4071	זכויות משיכה מיוחדות (SDR) ¹

1) שער ה-SDR ממורסם על ידי קרן המטבע הבין לאומית ונקבע לפי סל משוקלל של ארבעה מטבעות - דולר של ארה"ב, אירו, יין יפני ולירה שטרלינג.

טו. הצמדה

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן בישראל מוצגים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן (על בסיס ממוצע 2002):

שיעור השינוי		ליום 31 בדצמבר			
2014	2015	2013	2014	2015	
(אחוזים)		(נקודות)			
(0.1)	(0.9)	124.4	124.3	123.2	לחודש נובמבר
(0.2)	(1.0)	124.6	124.3	123.1	לחודש דצמבר

טז. שיעורי ריבית

חלק מהריביות על יתרות הממשלה והבנקים במטבע מקומי, הנגבות או משולמות על ידי בנק ישראל, מבוססות על ריבית בנק ישראל או על ריבית הבסיסית (prime).

להלן שיעורי הריביות:

שיעור השינוי		ליום 31 בדצמבר			
2014	2015	2013	2014	2015	
(אחוזים)					
(75.0)	(60.0)	1.00	0.25	0.10	ריבית בנק ישראל
(30.0)	(8.6)	2.50	1.75	1.60	ריבית הפריים

יז. מכשירים פיננסיים

הבנק משתמש במכשירים פיננסיים בפעילותו בתחום המוניטרי ובתחום מטבע החוץ, בישראל ומחוץ לישראל.

1) מכשירים פיננסיים בפעילות בישראל:

עסקאות עתידיות המרות שקל/דולר (Forwards)

העסקאות מוצגות במאזן נטו בסעיף "נכסים אחרים" או "התחייבויות אחרות": קבלת דולרים בעתיד בניכוי מסירת שקלים בעתיד. בדוח הרווח וההפסד מוצגות תוצאות העסקאות בסעיף "הכנסות ריבית מנכסים במטבע חוץ בחו"ל".

2) מכשירים פיננסיים בפעילות מחוץ לישראל:

א. עסקות רכש חוזר (Repurchase Agreement - Repo)

ומכר חוזר (Reverse Repurchase Agreements - R. Repo)

הבנק מבצע עסקות רכש חוזר (Repo). עסקה כזאת מורכבת ממכירת ניירות ערך בכפיפות להסכם בדבר רכישתם בעתיד. העסקה מטופלת כחוב מובטח, ולפיכך ניירות הערך שנמכרו במסגרתה לא נגרעים מנכסי הבנק. ההתחייבות לרכישת ניירות הערך כלולה בסעיף "ניירות ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר". בדוח הרווח וההפסד מוצגות תוצאות העסקאות בסעיף "הוצאות ריבית בגין התחייבויות במטבע חוץ לחו"ל".

הבנק מבצע גם עסקות מכר חוזר (R. Repo). עסקאות אלו מטופלות כחוב מובטח ומוצגות בסעיף "ניירות ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר". ניירות ערך שנרכשו במסגרת זו אינם מוצגים במאזן. בדוח הרווח וההפסד מוצגות תוצאות העסקאות בסעיף "הכנסות ריבית מנכסים במטבע חוץ בחו"ל".

ב. עסקות החלף (Swaps) ועסקאות עתידיות (Forwards) בין מטבעות חוץ

עסקאות אלו כלולות במאזן לפי סכום ההפרש שבין קבלת מטבע חוץ למסירת מטבע חוץ בעתיד, בתוספת יתרת הפרמיה שלא הופחתה ומוצגות במאזן בסעיף "מכשירים פיננסיים נגזרים". בדוח הרווח וההפסד מוצגות תוצאות העסקאות בסעיף "הכנסות ריבית מנכסים במטבע חוץ בחו"ל".

ג. עסקאות עתידיות (Futures)

יתרת החוזים העתידיים לתאריך הדוח הכספי, בערכם הנקוב, מוצגת בביאור 17 - "התקשרויות, מכשירים פיננסיים והתחייבויות תלויות". בדוח הרווח וההפסד נרשם השינוי בשער החוזים בסעיף "הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות מניירות ערך וממכשירים פיננסיים נגזרים".

יח. קיזוז יתרות כספיות

נכסים כספיים והתחייבויות כספיות מוצגים במאזן בסכום נטו רק כאשר יש לבנק זכות חוקית לקיזוז, הניתנת לאכיפה, וכן כאשר יש כוונה לפרוע את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולפרוע את ההתחייבות בו-זמנית.

יט. ירידת ערך נכסים

הבנק מיישם את תקן חשבונאות מס' 15 (מתוקן) בדבר ירידת ערך של נכסים (להלן - התקן). התקן קובע נהלים שעל הבנק ליישם כדי להבטיח שנכסיו במאזן (אשר עליהם חל התקן) לא יוצגו בסכום העולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, שהוא מחיר המכירה נטו, או שווי השימוש (הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנכס מהשימוש בנכס וממימושו), הגבוה שבהם. התקן חל על כל הנכסים במאזן, למעט נכסים כספיים. כן קובע התקן את כללי ההצגה והגילוי לגבי נכסים שערכם ירד. כאשר ערכו של נכס במאזן עולה על הסכום בר-ההשבה שלו, הבנק מכיר בהפסד מירידת הערך בגובה הפער שבין ערכו של הנכס בספרים לסכום בר-ההשבה שלו. הפסד שהוכר כאמור יבוטל רק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר-ההשבה של הנכס מהמועד שבו הוכר ההפסד האחרון מירידת ערך.

כ. דוחות על תזרימי מזומנים

דוחות כספיים אלה אינם כוללים דוחות על תזרימי המזומנים, משום שבאלה אין מידע משמעותי מעבר למופיע בדוחות הכספיים; זאת גם בהתאם למקובל בחלק מהבנקים המרכזיים בעולם.

כא. מסים

על פי חוק בנק ישראל התש"ע-2010 לעניין תשלום מסים, ארנונות, אגרות ותשלומי חובה אחרים דין הבנק כדין המדינה, ולכן הבנק פטור מתשלומי מסים מסוימים, כגון מס הכנסה ומס על רווחי הון.

כב. הצגה מחדש

הבנק תיאם, בדרך של הצגה מחדש, את דוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2014 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, כדי לשקף בהם למפרע את השפעת שינוי שיטת הרישום וההצגה החשבונאית הנובעת מעדכון ההפרשה לפנסיה כתוצאה משינויים בהנחות האקטואריות¹, ואת השינוי בסכום ההפרשה לפנסיה הנובע משינוי בסיס ההיוון בחישוב האקטוארי של ההתחייבות לפנסיה. ההתחייבות האקטוארית של הבנק עד לשנת 2014 חושבה על בסיס שיעור היוון של 4%, בהתאם להוראות הדיווח לציבור שמפרסם המפקח על הבנקים. בעקבות הנחיית המפקח על הבנקים מיום 15 בדצמבר 2014 לבנקים המסחריים בנושא שינוי הטיפול החשבונאי בזכויות עובדים, הבנק בחר את שיטת הרישום וההצגה החשבונאית וכן את בסיס שיעור ההיוון המשמש לחישוב ואימץ את הפרקטיקה החשבונאית המקובלת בבנקים מרכזיים.

1 הנחות אקטואריות כוללות:

- הנחות דמוגרפיות לגבי המאפיינים העתידיים של העובדים והעובדים לשעבר, כגון לוחות התמותה, שיעורי הפרישה המוקדמת וכו'.
- הנחות פיננסיות, כגון שיעור ריבית ההיוון, שיעור הגידול במשכורת, האינפלציה החזויה וכו'.
- הסטייה של הניסיון בתקופת הדוח מן ההנחות כפי שהיו בשנה הקודמת לגבי תקופה זו.

(1) שינוי שיטת הרישום וההצגה החשבונאית - שינויים בהפרשה הנובעים משינויים בהנחות האקטואריות ייזקפו לחשבון שיערוך, בעוד ששינויים אחרים ביתרת ההפרשה ייזקפו לדוח הרווח וההפסד.

(2) שינוי בסיס שיעור ההיוון המשמש לחישוב - ההתחייבות האקטוארית של הבנק מחושבת על פי שיעור היוון המבוסס על עקום הריבית הממשלתית.

להלן השינויים בסעיפי הדוחות הכספיים בעקבות ההצגה מחדש:

ליום 31 בדצמבר 2014			במאזן
כמוצג בדוחות כספיים אלו	השינוי	כפי שדווח בעבר	
(מיליוני שקלים חדשים)			
6,308	1,702	4,606	התחייבויות אחרות
27,734	(1,958)	29,692	חשבונות שיערוך
(52,053)	256	(52,309)	יתרת הפסד
(48,068)	256	(48,324)	הון הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014			בדוח רווח והפסד
כמוצג בדוחות כספיים אלו	השינוי	כפי שדווח בעבר	
(מיליוני שקלים חדשים)			
695	11	684	הוצאות הנהלה וכלליות
1,097	11	1,086	הפסד לשנה

ליום 31 בדצמבר 2014			בדוח על השינויים בהון העצמי
כמוצג בדוחות כספיים אלו	השינוי	כפי שדווח בעבר	
(מיליוני שקלים חדשים)			
52,053	(256)	52,309	יתרת הפסד

ליום 1 בינואר 2014			בדוח על השינויים בהון העצמי
כמוצג בדוחות כספיים אלו	השינוי	כפי שדווח בעבר	
(מיליוני שקלים חדשים)			
50,956	(267)	51,223	יתרת הפסד

2. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ בחו"ל

יתרות מטבע חוץ

בניתוח כלכלי, כפי שמובא בדברי ההסבר, ההתייחסות היא ליתרות מטבע החוץ המורכבות מיתרת הסעיף "נכסים במטבע חוץ בחו"ל" בניכוי יתרת הסעיף "התחייבויות במטבע חוץ לחו"ל". מדיניות ההשקעה של בנק ישראל מתייחסת ליתרות אלו.

להלן הרכב יתרות מטבע החוץ:

ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015*	
(מיליוני דולרים)		(מיליוני שקלים חדשים)		
86,666	91,555	337,044	357,249	הנכסים במטבע חוץ בחו"ל
(565)	(980)	(2,196)	(3,826)	בניכוי ההתחייבויות במטבע חוץ לחו"ל
86,101	90,575	334,848	353,423	סך כל יתרות מטבע החוץ

(*) הסעיף כולל יתרות בגין ביטחונות על עסקאות עתידיות: בצד הנכסים סך של 118 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2015, ובצד ההתחייבויות התחייבות בגין ביטחונות על עסקאות עתידיות בסך של 941 ו-2,072 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2015 ו-2014, בהתאמה.

3. קרן המטבע הבין-לאומית¹

ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015	
(מיליוני SDR)		(מיליוני שקלים חדשים)		
1,061	1,061	5,979	5,738	המכסה בקרן המטבע הבין-לאומית
(689)	(780)	(3,882)	(4,218)	בניכוי ההתחייבות בגין המכסה
372	281	2,097	1,520	Reserve Tranche
60	48	338	261	NAB הלוואות
782	849	4,408	4,591	זכויות משיכה מיוחדות (SDRs)
1,214	1,178	6,843	6,372	סך כל היתרה בקרן המטבע הבין-לאומית

(1) היתרות נושאות ריבית בהתאם לתנאי הקרן.

א. השתתפות בנק ישראל בקרן המטבע הבין-לאומית

לכל מדינה החברה בקרן המטבע הבין-לאומית יש מכסה (Quota) להשתתפות בהון הקרן, מכסה הנקובה במטבע SDR. חלק מהמכסה, המשולם במזומן (Reserve Tranche), מועבר לקרן במטבע חוץ וניתן למשיכה על ידי המדינה, וחלקה האחר מופקד בבנק המרכזי של המדינה כפיקדונות ובשטרות צמודים ל-SDR.

בשנת 2011 בוצעה רפורמה במכסות ובזכויות ההצבעה בקרן המטבע: בשלב הראשון, שנכנס לתוקף במארס 2011, הוגדלה המכסה של ישראל בכ-133 מיליוני SDR, ליתרה בסך כ-1,061 מיליוני SDR; לאחר 31 בדצמבר 2015 התקבל אישור של קרן המטבע לשלב השני, וביום 9 בפברואר 2016 גדלה המכסה של ישראל בקרן המטבע בכ-860 מיליוני SDR, לכ-1,921 מיליוני SDR. מאז שנת 1999 משולבת ישראל בתוכנית העסקאות הפיננסיות של קרן המטבע (Financial Transaction Plan). התוכנית היא מנגנון שבאמצעותו מדינה החברה בקרן יכולה להחליף עמה SDR או מטבע זר תמורת המטבע המקומי שלה, ומדינה אחרת מתבקשת לבצע החלפה נגדית. ביצוע פעולות במסגרת תוכנית זו משנה את הרכב המכסה, בין חלק המכסה המשולם במזומן (ה-Reserve Tranche) לבין החלק האחר של המכסה הכולל פיקדונות ושרות המופקדים בבנק המרכזי (התחייבות בגין המכסה).

ב. הלוואות NAB

בשנת 2010 הצטרפה מדינת ישראל להסדר של קרן המטבע בשם NAB (New Arrangements to Borrow).

על פי ההסדר מדינות, וביניהן ישראל, מעמידות לקרן קו אשראי, ובמסגרתו ניתנות הלוואות שמועד פירעונן הוא כעבור עשר שנים. עם זאת יש אפשרות שההלוואות יוחזרו לישראל, על פי בקשתה, במועד מוקדם יותר - במקרה שהמדינה תזדקק לכספים אלו.

נכון ליום 31 בדצמבר 2015, העניק הבנק הלוואות נושאות ריבית בהתאם לתנאי הקרן, בסך כולל של 261 מיליוני שקלים חדשים (כ-48 מיליוני SDR).

קו האשראי שבנק ישראל העמיד, נכון ליום המאזן, מסתכם ב-2,704 מיליוני ש"ח (500 מיליוני SDR), מתוכו נשארה לרשות הקרן ליום 31 בדצמבר 2015 יתרה לניצול, מעבר להלוואות שניתנו בפועל, סך של 2,444 מיליוני ש"ח (452 מיליוני SDR). בשנת 2014 היתרה לניצול עמדה על 2,479 מיליוני ש"ח (440 מיליוני SDR).

במקביל להגדלת המכסה של ישראל בקרן המטבע ביום 9 בפברואר 2016, תקרת קו האשראי שבנק ישראל נדרש להעמיד לשימוש הקרן כחת ל-340 מיליוני SDR.

ג. זכויות משיכה מיוחדות (SDRs)

היתרה כוללת זכויות משיכה מיוחדות שקרן המטבע הבין-לאומית הקצתה למדינת ישראל. כנגד הקצאות אלו יש לבנק ישראל התחייבות ללא מועד פירעון כלפי הקרן, וזו מוצגת בסעיף "קרן המטבע הבין-לאומית ואחרות" בצד ההתחייבויות.

המדינה אינה חייבת להחזיק את כל זכויות המשיכה המיוחדות שהוקצו לה. בסוף שנת 2009 הצטרפה ישראל לתוכנית נוספת של קרן המטבע, "הסכם התנדבותי לרכישה ומכירה של זכויות משיכה מיוחדות" (Voluntary arrangement for the purchase and sale of SDRs). במסגרת תוכנית זו מדינת ישראל עשויה להתבקש למכור או לקנות SDR ממדינות החברות בקרן, על פי הנחיות הקרן. פעולות אלו נרשמות בסעיף יתרת זכויות המשיכה המיוחדות (SDRs).

על פי הסכם זה, המסגרת של התוכנית הוגדרה כך שהאחזקות ה-SDR של ישראל יהיו בטווח שבין 50 אחוזים מסך הקצאת ה-SDR שקרן המטבע הקצתה לישראל (קרן המטבע הקצתה לישראל 884 מיליון SDR) לבין מקסימום של 145 אחוזים מההקצאה. קרן המטבע התחייבה להתייעץ עם ישראל לפני כל בקשה לקניית או מכירת SDR במסגרת התוכנית.

4. אשראי לממשלה

קרנות דו-לאומיות

האשראי בגין קרנות דו-לאומיות ניתן לממשלת ישראל לצורך השקעה משותפת עם ממשלת ארה"ב בקרנות דו-לאומיות למחקר, לפיתוח תעשייתי ולמדע. כספי הקרנות הופקדו על ידי הקרנות כפיקדונות בבנק ישראל ומוצגים במאזן בצד ההתחייבויות בסעיף "קרן המטבע הבין-לאומית ואחרות" במטבע חוץ. הן האשראי והן פיקדונות הקרן נושאים ריבית קבועה של 4.125%-4%, או ריבית על בסיס הליבור.

5. ניירות ערך סחירים במטבע מקומי

הסעיף כולל ניירות ערך ממשלתיים סחירים, הצמודים למדד המחירים לצרכן הידוע בתאריך המאזן וכן ניירות ערך לא-צמודים. ניירות הערך מוצגים לפי שוויים ההוגן.

6. נכסים אחרים

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
81	74	הלוואות לעובדים
2	5	חייבים שונים
83	79	סך כל הנכסים האחרים

7. מוסדות כספיים בין-לאומיים

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
282	282	השקעה במניות ה-BIS
656	659	יתרות בגין מוסדות כספיים בין-לאומיים אחרים ¹
938	941	סך הכול

(1) היתרות הן בגין המוסדות הבאים:

- (א) The World Bank Group
- 1. IBRD - International Bank for Reconstruction and Development
 - 2. IDA - International Development Association
 - 3. MIGA - Multilateral Investment Guarantee Agency
 - 4. IFC - International Finance Corporation
- (ב) EBRD - European Bank for Reconstruction and Development
- (ג) IDB - Inter-American Development Bank
- IIC - Inter-American Investment Corporation

ביולי 2015 החליט בנק ישראל על השתתפות בהגדלת ההון של החברה הבין - אמריקאית להשקעות (IIC). במסגרת זו רכש בנק ישראל 197 מניות במזומן בסך כ-3 מיליוני דולרים (Paid-In). רכישת המניות וקבלתן מתפרסת על פני שבע שנים, החל ברבעון הרביעי של 2016.

בדצמבר 2011 החליט בנק ישראל על השתתפות בהגדלת ההון התשיעית של הבנק הבין-אמריקאי לפיתוח (IDB). במסגרת זו רכש בנק ישראל 223 מניות במזומן בסך כ-3 מיליוני דולרים (Paid-In) ו-8,966 מניות בסך כ-108 מיליוני דולרים בהנפקת כתב התחייבות (Callable Capital); רכישת המניות וקבלתן מתפרסת על פני חמש שנים, החל ברבעון הראשון של 2012.

יתרת ההתחייבות לרכישת מניות ממוסדות כספיים בין - לאומיים ליום 31 בדצמבר 2015, הינה בסך של 99 מיליוני ש"ח (כ-25 מיליוני דולרים). בשנת 2014 היתרה לניצול עמדה על סך של 173 מיליוני ש"ח (כ-44 מיליוני דולרים).

בעת ההשקעות במוסדות הבינ"ל, בנק ישראל נדרש לרוב לקבל על עצמו התחייבויות נוספות כלפי המוסדות מעבר לסכומי ההשקעות בפועל לתשלום עפ"י דרישה, (Callable Capital), אותם יוכלו המוסדות לממש רק בעת הצורך. אפשרות שסבירות התממשותה נמוכה.

יתרת ההתחייבויות האמורות ליום 31 בדצמבר 2015 עומדת על 4,346 מיליוני שקלים חדשים. (ליום 31 בדצמבר 2014, בסך 4,326 מיליוני שקלים חדשים).

8. רכוש קבוע

קרקע ומבנים ¹	מחשבים תוכנות וכלי רכב	ציוד וריהוט,	סך הכול
(מיליוני שקלים חדשים)			
עלות			
יתרה ליום 1 בינואר 2015	284	335	619
תוספות	68	33	101
גריעות ²	(71)	(3)	(74)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	281	365	646
פחת שנצבר			
יתרה ליום 1 בינואר 2015	65	176	241
תוספות	10	30	40
גריעות ²	(19)	(2)	(21)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	56	204	260
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2015	225	161	386
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2014	219	159	378

(1) הקרקע בקריה בירושלים, שעלותה והעלות המופחתת של המבנים שעליה ליום 31 בדצמבר 2015 הן בסך כ-192 מיליוני שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2014 כ-185 מיליוני שקלים חדשים), חכורה מרשות מקרקעי ישראל עד ליום 30 ביוני 2016. הבנק פועל מול רשות מקרקעי ישראל להארכת הסכם החכירה.

(2) הגריעות נובעות בעיקר ממחיקת פריטי רכוש קבוע, עקב שיפוץ מבנה הבנק בקריית הממשלה בירושלים. ראו גם ביאור 28.

9. שטרי כסף ומעות במחזור

ליום 31 בדצמבר 2014		ליום 31 בדצמבר 2015		
שקלים חדשים	הכמות	שקלים חדשים	הכמות	
(מיליונים)		(מיליונים)		
				שטרי כסף ומעות במחזור
712	35.60	746	37.28	עשרים שקלים חדשים
2,723	54.46	2,986	59.72	חמישים שקלים חדשים
15,174	151.74	16,489	164.89	מאה שקלים חדשים
42,663	213.31	51,189	255.94	מאתיים שקלים חדשים
1,915		2,070		מעות במחזור
2		2		אחר ¹
5		5		שטרות ומעות זיכרון
63,194		73,487		סך הכול

1) היתרה עיקרה פריטי מטבע מיוחדים הנמצאים במחזור.

(1) היתרה עיקרה פריטי מטבע מיוחדים הנמצאים במחזור.

10. פיקדונות הממשלה

יתרות הממשלה מורכבות מיתרות במטבע מקומי ויתרות במטבע חוץ. כל יתרות הממשלה בבנק ישראל (למעט מספר יתרות חריגות) ניתנות לקיזוז ביניהן.

ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015	
(מיליוני דולרים)		(מיליוני שקלים חדשים)		
				במטבע חוץ¹
1,968	2,317	7,654	9,040	פיקדונות שוטפים
192	188	746	735	פיקדון אחר
2,160	2,505	8,400	9,775	סך כל הפיקדונות במטבע חוץ
				במטבע מקומי²
		7,247	12,766	פיקדונות שוטפים
		15,647	22,541	סך כל פיקדונות הממשלה

(1) פיקדונות הממשלה במטבע חוץ
הפיקדונות השוטפים משמשים למימון הפעילות התקציבית. על חלק מפיקדונות הממשלה במטבע חוץ משולמת ריבית, בגובה שיעור הריבית על שטרי אוצר אמריקאיים שמועד כדיונים הממוצע הוא כעבור 6 חודשים. שיעור הריבית הממוצע עמד בשנת 2015 על 0.14% (בשנת 2014 - 0.06%).

(2) פיקדונות הממשלה במטבע מקומי
הפיקדונות השוטפים והיתרות המשמשות להשאלת אג"ח מיועדים למימון הפעילות התקציבית. על הפיקדונות השוטפים במטבע מקומי נגבית (ביתרת חובה) או משולמת (ביתרת זכות) ריבית בגובה הריבית הבסיסית (prime). השיעור הממוצע של הריבית הבסיסית עמד בשנת 2015 על - 1.62% (בשנת 2014 - 2.09%). זאת למעט יתרות הממשלה המשמשות להשאלת אג"ח, ויתרות ממשלה נוספות שבנין נגבית ריבית שונה.

11. פיקדונות התאגידים הבנקאיים

ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2014	2015	2014	2015
(מיליוני דולרים)		(מיליוני שקלים חדשים)	
839	291	3,261	1,136
פיקדונות במטבע חוץ¹ (פמ"ח)			
פיקדונות במטבע מקומי²			
		117,348	144,000
		28,090	26,224
		145,438	170,224
		148,699	171,360

- (1) פיקדונות במטבע חוץ
פיקדונות עובר ושב במטבע חוץ (פמ"ח) משמשים נכס מזיל כנגד פיקדונות של תושבי חוץ במטבע חוץ. חובת הנזילות נעה בין 0% ל-6%, בהתאם לתקופת הפיקדון.
- (2) פיקדונות במטבע מקומי
(א) בנק ישראל מקבל מהתאגידים הבנקאיים פיקדונות לזמן קצוב בשקלים חדשים. הפיקדונות מתקבלים במכרז לתקופות של יום, שבוע וחודש. פיקדונות אלו אינם משמשים נכס מזיל כנגד חובת הנזילות של התאגידים הבנקאיים. נוסף על כך מתקבלים פיקדונות במסגרת חלון הפיקדונות שעומד לרשות התאגידים הבנקאיים, בריבית של 0.1% מתחת לריבית בנק ישראל.
שיעור הריבית על הפיקדונות בחלון הפיקדונות ליום 31 בדצמבר 2015 עמד על 0.0% (ליום 31 בדצמבר 2014 - 0.0%).
שיעור הריבית הממוצע על הפיקדונות בחלון הפיקדונות בשנת 2015 עמד על 0.0% (בשנת 2014 - 0.27%).
שיעור הריבית הממוצע על הפיקדונות לזמן קצוב במכרז ליום 31 בדצמבר 2015 עמד על 0.1% (ליום 31 בדצמבר 2014 - 0.25%).
שיעור הריבית הממוצע על הפיקדונות לזמן קצוב במכרז בשנת 2015 עמד על 0.12% (בשנת 2014 - 0.59%).
(ב) פיקדונות עובר ושב של התאגידים הבנקאיים במטבע מקומי משמשים נכס מזיל כנגד פיקדונות במטבע ישראלי ופיקדונות תושבי ישראל במט"ח. חובת הנזילות נעה בין 0% ל-6%, בהתאם לתקופת הפיקדון.

12. קרן המטבע הבין-לאומית ואחרות

ליום 31 בדצמבר	
2014	2015
(מיליוני שקלים חדשים)	
4,978	4,777
8	7
130	130
5,116	4,914

- (1) "זכויות משיכה מיוחדות" (Special Drawing Rights - SDRs) הן כספים שמדינות החברות בקרן המטבע הבין-לאומית התחייבו לרכוש מהקרן. להתחייבות זו לא נקבע מועד פירעון והיא נושאת ריבית בהתאם לתנאי הקרן. קרן המטבע מקצה למדינות החברות בה זכויות משיכה מיוחדות באופן יחסי לגודל מכסתן.
למדינת ישראל הוקצו עד ליום 31 בדצמבר 2015 כ-884 מיליוני SDR.
- (2) התחייבויות בשטרות, בפיקדונות או בכתבי התחייבות למוסדות הבאים: IDB, IDA, IBRD, EBRD, MIGA, IMF. (ראו ביאור 1.1).

13. מק"ם

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
129,975	116,000	ערך הפדיון של המק"ם שנמכר לציבור
(744)	(161)	בניכוי הניכיון בעת המכירה לציבור
129,231	115,839	התמורה ממכירה של המק"ם לציבור
482	95	בתוספת הפחתת הפרש הניכיון המתייחס לתקופה שעד לתאריך המאזן
129,713	115,934	סך כל יתרת המק"ם

חוק מילווה קצר מועד התשמ"ד-1984 מסמיך את הממשלה להנפיק איגרות חוב שיימכרו לבנק ישראל בלבד; הבנק ימכור אותן לציבור ויקנה אותן ממנו לצורך מילוי תפקידיו. הממשלה חייבת להפקיד בבנק ישראל את מלוא התמורה מאיגרות החוב, ואינה רשאית להשתמש בתמורה זו אלא לשם פירעון המילווה לפי החוק האמור, או לתשלום התשואה עליו. רכישת איגרות החוב מהממשלה על ידי בנק ישראל והפקדת התמורה בגין רכישה זו בבנק ישראל אינן משתקפות במאזן הבנק. יתרת המק"ם המוצגת במאזן הבנק משקפת את מחיר הפדיון של המילווה שבידי הציבור, בניכוי יתרת הניכיון שטרם הופחתה.

14. התחייבויות אחרות

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
6,034 *	5,982	התחייבויות לפנסיה ולתשלומי פרישה
212	187	התחייבויות לזכויות עובדים ואחרות
62	74	זכאים שונים ¹
(6,308 *)	6,243	סך כל ההתחייבויות האחרות

(1) היתרה עיקרה חשבונות של גופים סטטוטוריים המנוהלים בבנק ישראל.
(*) הוצג מחדש, ראו ביאור 1 כ"ב.

א. התחייבות לפנסיה ולתשלומי פרישה

ההתחייבות לפנסיה מחושבת על פי הסכם הגמלאות לעובדי הבנק, גמלאיו ושאריהם שהחלו בעבודתם לפני חודש ספטמבר 2002 (ליום 31 בדצמבר 2015 - 271 עובדים ו-695 גמלאים; ליום 31 בדצמבר 2014 - 292 עובדים ו-692 גמלאים). ההתחייבות לפנסיה כוללת תשלום קצבאות עתידיות לעובדי הבנק, לעובדי הבנק לשעבר שהפנסיה שלהם מוקפאת, לגמלאים ולשארים. נוסף על כך כוללת ההתחייבות תשלום עבור פדיון ימי מחלה בעת הפרישה ומענקי פרישה. התחייבות הבנק מחושבת על בסיס נתוני המשכורות והקצבאות של חודש דצמבר 2015 ומבוססת על חישוב אקטוארי. חישוב זה נערך בשיטת הערכה של ההטבות הנצברות בהתחשב בפרמטרים שונים

- שיעורי הפרישה המוקדמת, שיעורי הפנסיה לשארים ויתומים, רמות הוותק והדרגות של העובדים, שיעורי המס הרלוונטיים ועוד.

החישוב האקטוארי מבוסס על שיעורי התמותה ולוחות דמוגרפיים אחרים, שפרסם אגף שוק ההון, הביטוח והחיסכון של משרד האוצר לקרנות הפנסיה בחוזר פנסיה 1-3-2013 בדבר הכנת תחשיבים אקטואריים. החישוב נעשה בהנחת עליית שכר ריאלית שנתית לעובדים בשיעור של 1.5% ו- 3% בהתאם לגיל העובד.

ההתחייבות האקטוארית של הבנק חושבה בעבר על בסיס שיעור היוון של 4%, זאת על פי הוראות הדיווח לציבור שמפרסם המפקח על הבנקים בהסתמך על ניסיון העבר. היתרה ליום 31 בדצמבר 2015 וליום 31 בדצמבר 2014 חושבה מחדש על בסיס שיעור היוון של ריבית אג"ח ממשלתית בישראל. לעובדי הבנק שהחלו בעבודתם לאחר חודש ספטמבר 2002 התחייבות הבנק לתשלום פנסיה ופיצויים מכוסה על ידי הפקדות שוטפות על שם העובדים בקופות מוכרות לפנסיה ופיצויים. הסכומים שהופקדו כאמור אינם בשליטתו ובניהולו של הבנק, ולפיכך לא ניתן להם ולהתחייבויות שבגינם הם הופקדו ביטוי במאזן.

ב. התחייבות לזכויות עובדים ואחרות

סעיף זה כולל התחייבות לחופשה לעובדים בסכום של כ-111 מיליוני שקלים חדשים. (בשנת 2014 כ-107 מיליוני שקלים חדשים).

ההתחייבות ליום 31 בדצמבר מחושבת על בסיס צבירת ימי חופשה והשכר הקובע לפדיון חופשה ליום 31 באוקטובר. ההפרש בהתחייבות הנובע מההפרש בין צבירת ימי חופשה ליום 31 באוקטובר לבין צבירתם ליום 31 בדצמבר אינו מהותי.

15. חשבונות שיערוך

חשבונות השיערוך כוללים רווחים לא-ממומשים משיערוך הפריטים הבאים (ראו ביאורים 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 1.11, 1.12, 1.13, 1.14, 1.15, 1.16, 1.17, 1.18, 1.19, 1.20, 1.21, 1.22, 1.23, 1.24, 1.25, 1.26, 1.27, 1.28, 1.29, 1.30, 1.31, 1.32, 1.33, 1.34, 1.35, 1.36, 1.37, 1.38, 1.39, 1.40, 1.41, 1.42, 1.43, 1.44, 1.45, 1.46, 1.47, 1.48, 1.49, 1.50, 1.51, 1.52, 1.53, 1.54, 1.55, 1.56, 1.57, 1.58, 1.59, 1.60, 1.61, 1.62, 1.63, 1.64, 1.65, 1.66, 1.67, 1.68, 1.69, 1.70, 1.71, 1.72, 1.73, 1.74, 1.75, 1.76, 1.77, 1.78, 1.79, 1.80, 1.81, 1.82, 1.83, 1.84, 1.85, 1.86, 1.87, 1.88, 1.89, 1.90, 1.91, 1.92, 1.93, 1.94, 1.95, 1.96, 1.97, 1.98, 1.99, 2.00, 2.01, 2.02, 2.03, 2.04, 2.05, 2.06, 2.07, 2.08, 2.09, 2.10, 2.11, 2.12, 2.13, 2.14, 2.15, 2.16, 2.17, 2.18, 2.19, 2.20, 2.21, 2.22, 2.23, 2.24, 2.25, 2.26, 2.27, 2.28, 2.29, 2.30, 2.31, 2.32, 2.33, 2.34, 2.35, 2.36, 2.37, 2.38, 2.39, 2.40, 2.41, 2.42, 2.43, 2.44, 2.45, 2.46, 2.47, 2.48, 2.49, 2.50, 2.51, 2.52, 2.53, 2.54, 2.55, 2.56, 2.57, 2.58, 2.59, 2.60, 2.61, 2.62, 2.63, 2.64, 2.65, 2.66, 2.67, 2.68, 2.69, 2.70, 2.71, 2.72, 2.73, 2.74, 2.75, 2.76, 2.77, 2.78, 2.79, 2.80, 2.81, 2.82, 2.83, 2.84, 2.85, 2.86, 2.87, 2.88, 2.89, 2.90, 2.91, 2.92, 2.93, 2.94, 2.95, 2.96, 2.97, 2.98, 2.99, 3.00, 3.01, 3.02, 3.03, 3.04, 3.05, 3.06, 3.07, 3.08, 3.09, 3.10, 3.11, 3.12, 3.13, 3.14, 3.15, 3.16, 3.17, 3.18, 3.19, 3.20, 3.21, 3.22, 3.23, 3.24, 3.25, 3.26, 3.27, 3.28, 3.29, 3.30, 3.31, 3.32, 3.33, 3.34, 3.35, 3.36, 3.37, 3.38, 3.39, 3.40, 3.41, 3.42, 3.43, 3.44, 3.45, 3.46, 3.47, 3.48, 3.49, 3.50, 3.51, 3.52, 3.53, 3.54, 3.55, 3.56, 3.57, 3.58, 3.59, 3.60, 3.61, 3.62, 3.63, 3.64, 3.65, 3.66, 3.67, 3.68, 3.69, 3.70, 3.71, 3.72, 3.73, 3.74, 3.75, 3.76, 3.77, 3.78, 3.79, 3.80, 3.81, 3.82, 3.83, 3.84, 3.85, 3.86, 3.87, 3.88, 3.89, 3.90, 3.91, 3.92, 3.93, 3.94, 3.95, 3.96, 3.97, 3.98, 3.99, 4.00, 4.01, 4.02, 4.03, 4.04, 4.05, 4.06, 4.07, 4.08, 4.09, 4.10, 4.11, 4.12, 4.13, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17, 4.18, 4.19, 4.20, 4.21, 4.22, 4.23, 4.24, 4.25, 4.26, 4.27, 4.28, 4.29, 4.30, 4.31, 4.32, 4.33, 4.34, 4.35, 4.36, 4.37, 4.38, 4.39, 4.40, 4.41, 4.42, 4.43, 4.44, 4.45, 4.46, 4.47, 4.48, 4.49, 4.50, 4.51, 4.52, 4.53, 4.54, 4.55, 4.56, 4.57, 4.58, 4.59, 4.60, 4.61, 4.62, 4.63, 4.64, 4.65, 4.66, 4.67, 4.68, 4.69, 4.70, 4.71, 4.72, 4.73, 4.74, 4.75, 4.76, 4.77, 4.78, 4.79, 4.80, 4.81, 4.82, 4.83, 4.84, 4.85, 4.86, 4.87, 4.88, 4.89, 4.90, 4.91, 4.92, 4.93, 4.94, 4.95, 4.96, 4.97, 4.98, 4.99, 5.00, 5.01, 5.02, 5.03, 5.04, 5.05, 5.06, 5.07, 5.08, 5.09, 5.10, 5.11, 5.12, 5.13, 5.14, 5.15, 5.16, 5.17, 5.18, 5.19, 5.20, 5.21, 5.22, 5.23, 5.24, 5.25, 5.26, 5.27, 5.28, 5.29, 5.30, 5.31, 5.32, 5.33, 5.34, 5.35, 5.36, 5.37, 5.38, 5.39, 5.40, 5.41, 5.42, 5.43, 5.44, 5.45, 5.46, 5.47, 5.48, 5.49, 5.50, 5.51, 5.52, 5.53, 5.54, 5.55, 5.56, 5.57, 5.58, 5.59, 5.60, 5.61, 5.62, 5.63, 5.64, 5.65, 5.66, 5.67, 5.68, 5.69, 5.70, 5.71, 5.72, 5.73, 5.74, 5.75, 5.76, 5.77, 5.78, 5.79, 5.80, 5.81, 5.82, 5.83, 5.84, 5.85, 5.86, 5.87, 5.88, 5.89, 5.90, 5.91, 5.92, 5.93, 5.94, 5.95, 5.96, 5.97, 5.98, 5.99, 6.00, 6.01, 6.02, 6.03, 6.04, 6.05, 6.06, 6.07, 6.08, 6.09, 6.10, 6.11, 6.12, 6.13, 6.14, 6.15, 6.16, 6.17, 6.18, 6.19, 6.20, 6.21, 6.22, 6.23, 6.24, 6.25, 6.26, 6.27, 6.28, 6.29, 6.30, 6.31, 6.32, 6.33, 6.34, 6.35, 6.36, 6.37, 6.38, 6.39, 6.40, 6.41, 6.42, 6.43, 6.44, 6.45, 6.46, 6.47, 6.48, 6.49, 6.50, 6.51, 6.52, 6.53, 6.54, 6.55, 6.56, 6.57, 6.58, 6.59, 6.60, 6.61, 6.62, 6.63, 6.64, 6.65, 6.66, 6.67, 6.68, 6.69, 6.70, 6.71, 6.72, 6.73, 6.74, 6.75, 6.76, 6.77, 6.78, 6.79, 6.80, 6.81, 6.82, 6.83, 6.84, 6.85, 6.86, 6.87, 6.88, 6.89, 6.90, 6.91, 6.92, 6.93, 6.94, 6.95, 6.96, 6.97, 6.98, 6.99, 7.00, 7.01, 7.02, 7.03, 7.04, 7.05, 7.06, 7.07, 7.08, 7.09, 7.10, 7.11, 7.12, 7.13, 7.14, 7.15, 7.16, 7.17, 7.18, 7.19, 7.20, 7.21, 7.22, 7.23, 7.24, 7.25, 7.26, 7.27, 7.28, 7.29, 7.30, 7.31, 7.32, 7.33, 7.34, 7.35, 7.36, 7.37, 7.38, 7.39, 7.40, 7.41, 7.42, 7.43, 7.44, 7.45, 7.46, 7.47, 7.48, 7.49, 7.50, 7.51, 7.52, 7.53, 7.54, 7.55, 7.56, 7.57, 7.58, 7.59, 7.60, 7.61, 7.62, 7.63, 7.64, 7.65, 7.66, 7.67, 7.68, 7.69, 7.70, 7.71, 7.72, 7.73, 7.74, 7.75, 7.76, 7.77, 7.78, 7.79, 7.80, 7.81, 7.82, 7.83, 7.84, 7.85, 7.86, 7.87, 7.88, 7.89, 7.90, 7.91, 7.92, 7.93, 7.94, 7.95, 7.96, 7.97, 7.98, 7.99, 8.00, 8.01, 8.02, 8.03, 8.04, 8.05, 8.06, 8.07, 8.08, 8.09, 8.10, 8.11, 8.12, 8.13, 8.14, 8.15, 8.16, 8.17, 8.18, 8.19, 8.20, 8.21, 8.22, 8.23, 8.24, 8.25, 8.26, 8.27, 8.28, 8.29, 8.30, 8.31, 8.32, 8.33, 8.34, 8.35, 8.36, 8.37, 8.38, 8.39, 8.40, 8.41, 8.42, 8.43, 8.44, 8.45, 8.46, 8.47, 8.48, 8.49, 8.50, 8.51, 8.52, 8.53, 8.54, 8.55, 8.56, 8.57, 8.58, 8.59, 8.60, 8.61, 8.62, 8.63, 8.64, 8.65, 8.66, 8.67, 8.68, 8.69, 8.70, 8.71, 8.72, 8.73, 8.74, 8.75, 8.76, 8.77, 8.78, 8.79, 8.80, 8.81, 8.82, 8.83, 8.84, 8.85, 8.86, 8.87, 8.88, 8.89, 8.90, 8.91, 8.92, 8.93, 8.94, 8.95, 8.96, 8.97, 8.98, 8.99, 9.00, 9.01, 9.02, 9.03, 9.04, 9.05, 9.06, 9.07, 9.08, 9.09, 9.10, 9.11, 9.12, 9.13, 9.14, 9.15, 9.16, 9.17, 9.18, 9.19, 9.20, 9.21, 9.22, 9.23, 9.24, 9.25, 9.26, 9.27, 9.28, 9.29, 9.30, 9.31, 9.32, 9.33, 9.34, 9.35, 9.36, 9.37, 9.38, 9.39, 9.40, 9.41, 9.42, 9.43, 9.44, 9.45, 9.46, 9.47, 9.48, 9.49, 9.50, 9.51, 9.52, 9.53, 9.54, 9.55, 9.56, 9.57, 9.58, 9.59, 9.60, 9.61, 9.62, 9.63, 9.64, 9.65, 9.66, 9.67, 9.68, 9.69, 9.70, 9.71, 9.72, 9.73, 9.74, 9.75, 9.76, 9.77, 9.78, 9.79, 9.80, 9.81, 9.82, 9.83, 9.84, 9.85, 9.86, 9.87, 9.88, 9.89, 9.90, 9.91, 9.92, 9.93, 9.94, 9.95, 9.96, 9.97, 9.98, 9.99, 10.00, 10.01, 10.02, 10.03, 10.04, 10.05, 10.06, 10.07, 10.08, 10.09, 10.10, 10.11, 10.12, 10.13, 10.14, 10.15, 10.16, 10.17, 10.18, 10.19, 10.20, 10.21, 10.22, 10.23, 10.24, 10.25, 10.26, 10.27, 10.28, 10.29, 10.30, 10.31, 10.32, 10.33, 10.34, 10.35, 10.36, 10.37, 10.38, 10.39, 10.40, 10.41, 10.42, 10.43, 10.44, 10.45, 10.46, 10.47, 10.48, 10.49, 10.50, 10.51, 10.52, 10.53, 10.54, 10.55, 10.56, 10.57, 10.58, 10.59, 10.60, 10.61, 10.62, 10.63, 10.64, 10.65, 10.66, 10.67, 10.68, 10.69, 10.70, 10.71, 10.72, 10.73, 10.74, 10.75, 10.76, 10.77, 10.78, 10.79, 10.80, 10.81, 10.82, 10.83, 10.84, 10.85, 10.86, 10.87, 10.88, 10.89, 10.90, 10.91, 10.92, 10.93, 10.94, 10.95, 10.96, 10.97, 10.98, 10.99, 11.00, 11.01, 11.02, 11.03, 11.04, 11.05, 11.06, 11.07, 11.08, 11.09, 11.10, 11.11, 11.12, 11.13, 11.14, 11.15, 11.16, 11.17, 11.18, 11.19, 11.20, 11.21, 11.22, 11.23, 11.24, 11.25, 11.26, 11.27, 11.28, 11.29, 11.30, 11.31, 11.32, 11.33, 11.34, 11.35, 11.36, 11.37, 11.38, 11.39, 11.40, 11.41, 11.42, 11.43, 11.44, 11.45, 11.46, 11.47, 11.48, 11.49, 11.50, 11.51, 11.52, 11.53, 11.54, 11.55, 11.56, 11.57, 11.58, 11.59, 11.60, 11.61, 11.62, 11.63, 11.64, 11.65, 11.66, 11.67, 11.68, 11.69, 11.70, 11.71, 11.72, 11.73, 11.74, 11.75, 11.76, 11.77, 11.78, 11.79, 11.80, 11.81, 11.82, 11.83, 11.84, 11.85, 11.86, 11.87, 11.88, 11.89, 11.90, 11.91, 11.92, 11.93, 11.94, 11.95, 11.96, 11.97, 11.98, 11.99, 12.00, 12.01, 12.02, 12.03, 12.04, 12.05, 12.06, 12.07, 12.08, 12.09, 12.10, 12.11, 12.12, 12.13, 12.14, 12.15, 12.16, 12.17, 12.18, 12.19, 12.20, 12.21, 12.22, 12.23, 12.24, 12.25, 12.26, 12.27, 12.28, 12.29, 12.30, 12.31, 12.32, 12.33, 12.34, 12.35, 12.36, 12.37, 12.38, 12.39, 12.40, 12.41, 12.42, 12.43, 12.44, 12.45, 12.46, 12.47, 12.48, 12.49, 12.50, 12.51, 12.52, 12.53, 12.54, 12.55, 12.56, 12.57, 12.58, 12.59, 12.60, 12.61, 12.62, 12.63, 12.64, 12.65, 12.66, 12.67, 12.68, 12.69, 12.70, 12.71, 12.72, 12.73, 12.74, 12.75, 12.76, 12.77, 12.78, 12.79, 12.80, 12.81, 12.82, 12.83, 12.84, 12.85, 12.86, 12.87, 12.88, 12.89, 12.90, 12.91, 12.92, 12.93, 12.94, 12.95, 12.96, 12.97, 12.98, 12.99, 13.00, 13.01, 13.02, 13.03, 13.04, 13.05, 13.06, 13.07, 13.08, 13.09, 13.10, 13.11, 13.12, 13.13, 13.14, 13.15, 13.16, 13.17, 13.18, 13.19, 13.20, 13.21, 13.22, 13.23, 13.24, 13.25, 13.26, 13.27, 13.28, 13.29, 13.30, 13.31, 13.32, 13.33, 13.34, 13.35, 13.36, 13.37, 13.38, 13.39, 13.40, 13.41, 13.42, 13.43, 13.44, 13.45, 13.46, 13.47, 13.48, 13.49, 13.50, 13.51, 13.52, 13.53, 13.54, 13.55, 13.56, 13.57, 13.58, 13.59, 13.60, 13.61, 13.62, 13.63, 13.64, 13.65, 13.66, 13.67, 13.68, 13.69, 13.70, 13.71, 13.72, 13.73, 13.74, 13.75, 13.76, 13.77, 13.78, 13.79, 13.80, 13.81, 13.82, 13.83, 13.84, 13.85, 13.86, 13.87, 13.88, 13.89, 13.90, 13.91, 13.92, 13.93, 13.94, 13.95, 13.96, 13.97, 13.98, 13.99, 14.00, 14.01, 14.02, 14.03, 14.04, 14.05, 14.06, 14.07, 14.08, 14.09, 14.10, 14.11, 14.12, 14.13, 14.14, 14.15, 14.16, 14.17, 14.18, 14.19, 14.20, 14.21, 14.22, 14.23, 14.24, 14.25, 14.26, 14.27, 14.28, 14.29, 14.30, 14.31, 14.32, 14.33, 14.34, 14.35, 14.36, 14.37, 14.38, 14.39, 14.40, 14.41, 14.42, 14.43, 14.44, 14.45, 14.46, 14.47, 14.48, 14.49, 14.50, 14.51, 14.52, 14.53, 14.54, 14.55, 14.56, 14.57, 14.58, 14.59, 14.60, 14.61, 14.62, 14.63, 14.64, 14.65, 14.66, 14.67, 14.68, 14.69, 14.70, 14.71, 14.72, 14.73, 14.74, 14.75, 14.76, 14.77, 14.78, 14.79, 14.80, 14.81, 14.82, 14.83, 14.84, 14.85, 14.86, 14.87, 14.88, 14.89, 14.90, 14.91, 14.92, 14.93, 14.94, 14.95, 14.96, 14.97, 14.98, 14.99, 15.00, 15.01, 15.02, 15.03, 15.04, 15.05, 15.06, 15.07, 15.08, 15.09, 15.10, 15.11, 15.12, 15.13, 15.14, 15.15, 15.16, 15.17, 15.18, 15.19, 15.20, 15.21, 15.22, 15.23, 15.24, 15.25, 15.26, 15.27, 15.28, 15.29, 15.30, 15.31, 15.32, 15.33, 15.34, 15.35, 15.36, 15.37, 15.38, 15.39, 15.40, 15.41, 15.42, 15.43, 15.44, 15.45, 15.46, 15.47, 15.48, 15.49, 15.50, 15.51, 15.52, 15.53, 15.54, 15.55, 15.56, 15.57, 15.58, 15.59, 15.60, 15.61, 15.62, 15.63, 15.64, 15.65, 15.66, 15.67, 15.68, 15.69, 15.70, 15.71, 15.72, 15.73, 15.74, 15.75, 15.76, 15.77, 15.78, 15.79, 15.80, 15.81, 15.82, 15.83, 15.84, 15.85, 15.86, 15.87, 15.88, 15.89, 15.90, 15.91, 15.92, 15.93, 15.94, 15.95, 15.96, 15.97, 15.98, 15.99, 16.00, 16.01, 16.02, 16.03, 16.04, 16.05, 16.06, 16.07, 16.08, 16.09, 16.10, 16.11, 16.12, 16.13, 16.14, 16.15, 16.16, 16.17, 16.18, 16.19, 16.20, 16.21, 16.22, 16.23, 16.24, 16.25, 16.26, 16.27, 16.28, 16.29, 16.30, 16.31, 16.32, 16.33, 16.34, 16.35, 16.36, 16.37, 16.38, 16.39, 16.40, 16.41, 16.42, 16.43, 16.44, 16.45, 16.46, 16.47, 16.48, 16.49, 16.50, 16.51, 16.52, 16.53, 16.54, 16.55, 16.56, 16.57, 16.58, 16.59, 16.60, 16.61, 16.62, 16.63, 16.64, 16.65, 16.66, 16.67, 16.68, 16.69, 16.70, 16.71, 16.72, 16.73, 16.74, 16.75, 16.76, 16.77, 16.78, 16.79, 16.80, 16.81, 16.82, 16.83, 16.84, 16.85, 16.86, 16.87, 16.88, 16.89, 16.90, 16.91, 16.92, 16.93, 16.94, 16.95, 16.96, 16.97, 16.98, 16.99, 17.00, 17.01, 17.02, 17.03, 17.04, 17.05, 17.06, 17.07, 17.08, 17.09, 17.10, 17.11, 17.12, 17.13, 17.14, 17.15, 17.16, 17.17, 17.18, 17.19, 17.20, 17.21, 17.22, 17.23, 17.24, 17.25, 17.26, 17.27, 17.28, 17.29, 17.30, 17.31, 17.32, 17.33, 17.34, 17.35, 17.36, 17.37, 17.38, 17.39, 17.40, 17.41, 17.42, 17.43, 17.44, 17.45, 17.46, 17.47, 17.48, 17.49, 17.50, 17.51, 17.52, 17.53, 17.54, 17.55, 17.56, 17.57, 17.58, 17.59, 17.60, 17.61, 17.62, 17.63, 17.64, 17.65, 17.66, 17.67, 17.68, 17.69, 17.70, 17.71, 17.72, 17.73, 17.74, 17.75, 17.76, 17.77, 17.78, 17.79, 17.80, 17.81, 17.82, 17.83, 17.84, 17.85, 17.86, 17.87, 17.88, 17.89, 17.90, 17.91, 17.92, 17.93, 17.94, 17.95, 17.96, 17.97, 17.98, 17.99, 18.00, 18.01, 18.02, 18.03, 18.04, 18.05, 18.06, 18.07, 18.08, 18.09, 18.10, 18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.15, 18.16, 18.17, 18.18, 18.19, 18.20, 18.21, 18.22, 18.23, 18.24, 18.25, 18.26, 18.27, 18.28, 18.29, 18.30, 18.31, 18.32, 18.33, 18.34, 18.35, 18.36, 18.37, 18.38, 18.39, 18.40, 18.41, 18.42, 18.43, 18.44, 18.45, 18.46, 18.47, 18.48, 18.49, 18.50, 18.51, 18.52

17. התקשרויות, מכשירים פיננסיים והתחייבויות תלויות

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
		א. התקשרויות (חוץ-מאזניות)
8	4	ערבויות בגין יצוא של הממשלה
71	42	אשראי תעודות
		ב. מכשירים פיננסיים
		עסקות החלף (Currency Swaps) ועסקות עתידיות במטבע חוץ (Forwards)
1,835	730	שווי הוגן
47,589	86,043	קבלת מטבע חוץ בעתיד
45,743	84,950	מסירת מטבע חוץ בעתיד
		עסקות עתידיות (Futures) על מדדי מניות - שווי הוגן :
-	4	התחייבויות לרכוש - נקוב בדולר
-	35	התחייבות לרכוש - נקוב באירו
		עסקות עתידיות (Futures) על ריבית - שווי הוגן :
-	24	התחייבויות למכור - נקוב בדולר
		ג. התחייבויות תלויות
		כנגד בנק ישראל תלויות מספר תביעות. בגין תביעות אלו לא נכללה כל הפרשה בספרי הבנק, משום שעל פי הערכת הבנק, המתבססת על חוות הדעת של המחלקה המשפטית שלו, הסיכויים כי התביעות תתקבלנה קלושים, או שהסכומים אינם מהותיים.

18. הכנסות (הוצאות) ריבית מנכסים במטבע חוץ בחו"ל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
3	5	מחשבונות עובר ושב
7	2	מפיקדונות לזמן קצר
1,398	1,279	מניירות ערך סחירים
6	(3)	מניירות ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר או רכש חוזר
(75)	253	ממכשירים פיננסיים נגזרים, נטו
6	3	מקרן המטבע הבין-לאומית
1,345	1,539	סך הכול

19. הכנסות ריבית מהמשלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
76	76	מקרנות דו לאומיות ¹
566	529	מניירות ערך במטבע מקומי
642	605	סך הכול
(1) ראו ביאור 4.		

20. הכנסות ריבית אחרות

הסעיף כולל הכנסות ריבית מבנקים על יתרות הנושאות ריבית בשיעור ריבית בנק ישראל.

21. הוצאות ריבית לבנקים ולציבור

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
1,205	362	מק"ם
588	148	פיקדונות לזמן קצוב
1,793	510	סך הכול

22. הוצאות ריבית לממשלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
396	232	בגין יתרות במטבע מקומי ¹
-	1	בגין יתרות במטבע חוץ
396	233	סך הכול
(1) הוצאות הריבית לממשלה בגין פיקדונות במטבע מקומי (ראו ביאור 10).		

23. הוצאות ריבית אחרות

הסעיף כולל בעיקר הוצאות ריבית בגין פיקדונות של הקרן הדו-לאומית למחקר ולפיתוח תעשייתי ארה"ב-ישראל, פיקדון של הקרן הדו-לאומית למדע ארה"ב-ישראל ומוסדות כספיים בין-לאומיים.

24. הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות – מניירות ערך וממכשירים פיננסיים נגזרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
1,259	1,319	ניירות ערך במטבע חוץ ¹
(2)	-	במטבע ישראלי
1,257	1,319	סך כל ניירות הערך
(142)	98	מכשירים פיננסיים נגזרים במטבע חוץ ²
1,115	1,417	סך הכול

(1) הכנסות מדיבידנד, רווח ממכירת ניירות ערך וכן הפסד מירידת ערכם של ניירות ערך בסוף השנה נטו.
(2) כולל הכנסות (הוצאות) פיננסיות מממוש מכשירים פיננסיים נגזרים.

25. הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות – מהפרשי שערים

הסעיף כולל הפרשי שערים בגין יתרות הנקובות במטבע חוץ. (ראו ביאורים 1.1, יג, 1.1 ד.י).

26. הכנסות (הוצאות) פיננסיות אחרות – שונות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
1	-	במטבע מקומי
(23)	(29)	במטבע חוץ
(22)	(29)	סך הכול ¹

(1) הסעיף כולל הכנסות (הוצאות) מעמלות הנובעות מהפעילות הפיננסית של בנק ישראל, ממוסדות כספיים בין-לאומיים ומהלוואות לעובדים.

27. הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
(מיליוני שקלים חדשים)		
292	302	שכר וזכויות עובדים ¹
267 (*)	242	גמלת פנסיה ופרישה ²
136	129	כלליות
695 (*)	673	סך הכול
(1) תשלומי שכר והפרשה לחופשה לעובדים (ליום 31 בדצמבר 2015 ו-2014 - 754 ו-733 משרות, בהתאמה). (2) תשלומי גמלת פנסיה תקציבית לגמלאים ועדכון התחייבות הבנק לפנסיה (ראו ביאור 14). (*) הוצג מחדש, ראו ביאור 1 כ"ב.		

28. הוצאות אחרות

בשנת 2015 הסעיף כולל בעיקר הפסדי הון מגריעת רכוש קבוע.

דברי הסבר לדוחות הכספיים לשנת 2015

1. השינויים המרכזיים בדוחות הכספיים

1.1 מבוא

בנק ישראל ממלא את התפקידים המוטלים עליו כבנק מרכזי ופועל להשגת המטרות שנקבעו לו על פי חוק בנק ישראל, התש"ע-2010 (להלן "חוק בנק ישראל" או "החוק") - שמירה על יציבות מחירים ותמיכה בצמיחה וביציבות הפיננסית. פעילותו אינה מיועדת להשאת רווחים. לפעולות שהבנק נוקט יש השלכות משמעותיות על דוחותיו הכספיים, אולם לצד אלו יש להשגת מטרותיו ולמילוי תפקידיו של הבנק יתרונות כלכליים כלל-משקיים שמטבע הדברים אינם מתבטאים בדוחות הכספיים.

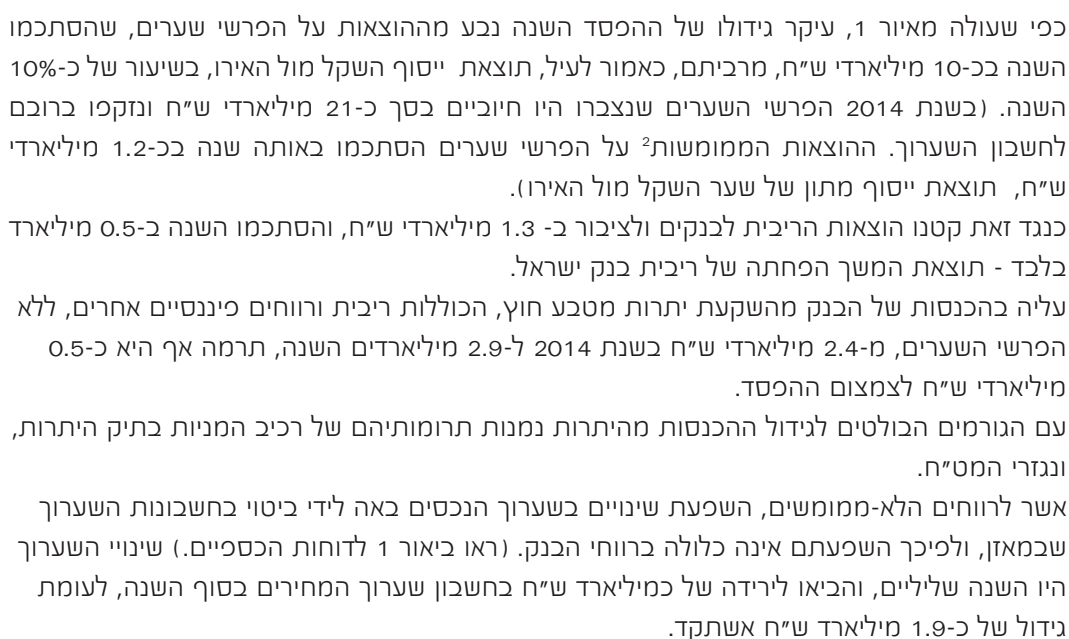
1.2 מאזן הבנק

היקף מאזן בנק ישראל התרחב השנה ב-18 מיליארדי ש"ח והסתכם בכ-369 מיליארדים. (גידול של כ-5% לעומת שנת 2014). עיקר הגידול נקף לעליית יתרות מטבע החוץ¹ ב-18.6 מיליארדי ש"ח, (כ-4.5 מיליארדי דולרים), עד ליתרה של 353 מיליארדי ש"ח בסוף שנת 2015 (כ-90.6 מיליארדי דולרים). גידול זה נבע בעיקרו מרכישות מטבע חוץ על ידי בנק ישראל בשווי של כ-34 מיליארדי ש"ח (כ-9 מיליארדי דולרים), שחלקן התקזזו על ידי שערוך שלילי של היתרות לסוף השנה בכ-11 מיליארדי ש"ח, בעיקר עקב ייסוף השקל מול האירו, ששיעורו ביתרות משמעותי (אזור 5). סך ההתחייבויות במאזן גדל ב-26 מיליארדי ש"ח, וזאת כתוצאה ממספר גורמים עיקריים: (1) עליית יתרת כלי הספיגה המוניטריים נטו - מק"ם ופז"ק - בסך של כ-13 מיליארדים ליתרה של כ-260 מיליארדי ש"ח. הספיגה נגזרה מן הצורך לעקר את עודפי הנזילות שהוזרמו לשווקים, בין השאר בשל רכישות מטבע החוץ האמורות. (2) גידול של בסיס הכסף שבמחזור, הכולל את שטרי הכסף והמעות שבמחזור ואת פיקדונות העובר ושקליים של התאגידים הבנקאיים, שהסתכמו בכ-8 מיליארדי ש"ח בהשפעת ירידה של ריבית בנק ישראל לרמה של 0.1% השנה. (3) גידול של פיקדונות הממשלה בבנק ישראל בכ-7 מיליארדי ש"ח. הגירעון בהון הבנק גדל ב-2015 בכ-8 מיליארדי ש"ח, בגובה ההפסד השנתי, ויתרת הגירעון בהון לסוף השנה עמדה על כ-56 מיליארדי ש"ח. (ראו סעיף 3.4 "התפתחות הגירעון בהון הבנק").

1.3 דוח הרווח וההפסד

ההפסד הסתכם השנה ב-8.1 מיליארדי ש"ח, לעומת הפסד של 1.1 מיליארד בשנת 2014 (אזור 1).

1 בדברי ההסבר ההתייחסות היא ליתרות מטבע החוץ במשמעותן הכלכלית. יתרות אלו מורכבות מיתרת הסעיף "נכסים פיננסיים במטבע חוץ בחו"ל" בצד הנכסים במאזן הבנק, בניכוי יתרת הסעיף "התחייבויות פיננסיות במטבע חוץ לחו"ל", בצד ההתחייבויות של המאזן. השינוי ביתרת "נכסים פיננסיים במטבע חוץ בחו"ל" עמד השנה על כ-20 מיליארדי ש"ח, והשינוי ביתרת "התחייבויות פיננסיות במטבע חוץ לחו"ל" - עמד על כ-2 מיליארדי ש"ח.

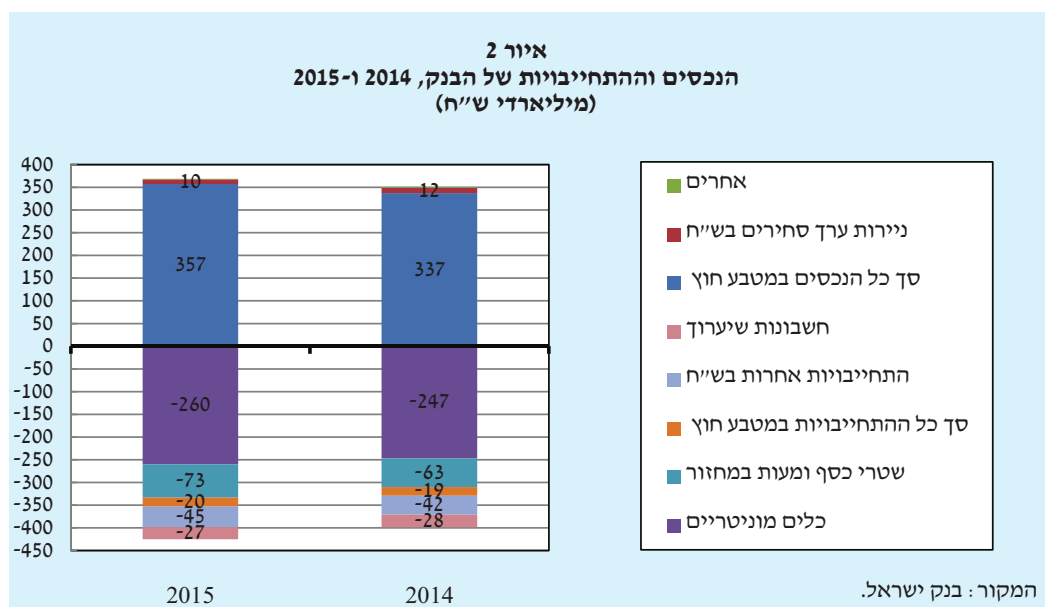

34

2. ניתוח השינויים המרכזיים בדוחות הכספיים והגורמים להם

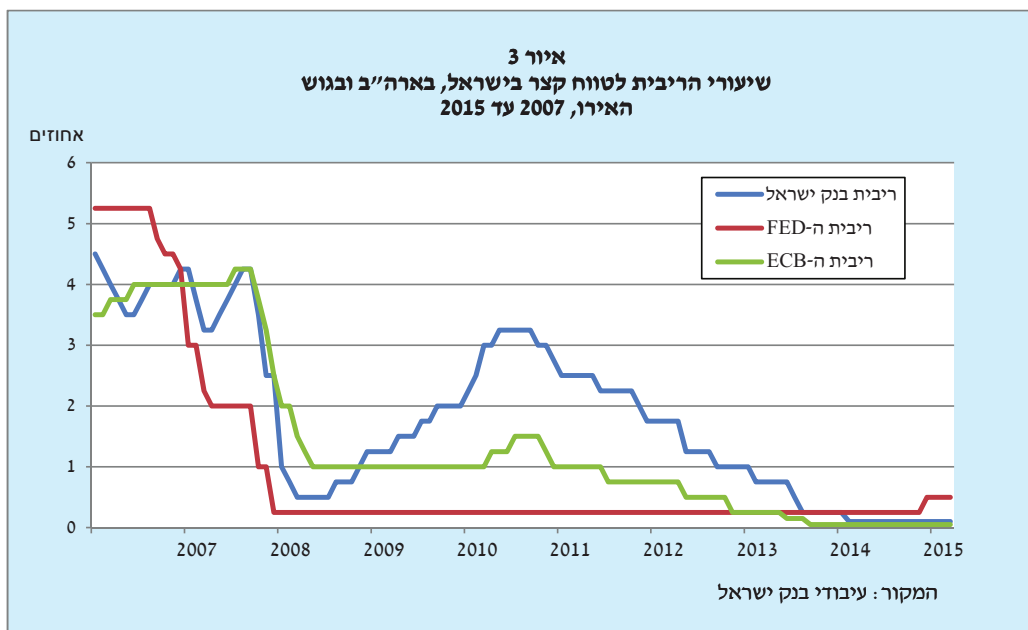
2.1 מבנה הדוחות

הדוחות הכספיים של בנק ישראל מאופיינים בחוסר איזון מטבעי ניכר בהרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק. הרוב המוחלט של נכסי הבנק נקוב במטבע חוץ (כ-97% בסוף שנת 2015), ואילו התחייבויותיו רובן שקליות; כאשר ההתחייבויות במטבע חוץ הן כ-5% בלבד מסך המאזן (איור 2).

רכישות המט"ח בשנים 2008-2015 הגדילו את יתרות המט"ח המנוהלות בידי בנק ישראל מחד גיסא, ואת היקף הכלים המוניטריים ששימשו לספיגת עודפי הנזילות שהוזרמו תמורת רכישת המט"ח מאידך. גידול זה במאזן הבנק מגביר את הסיכון לירידה של רווחי הבנק, בהינתן פער שלילי בין התשואה על היתרות ובין ההוצאות בגין הכלים המוניטריים, שכעת מתייחסות לבסיס גדול יותר.

עם זאת, למרות רכישות המט"ח שביצע הבנק, פער זה הצטמצם מאוד בשנים האחרונות, ובשנתיים האחרונות הוא אף שינה את מגמתו, כך שהרווחים מיתרות המט"ח עלו על ההוצאות בגין הכלים המוניטריים. הסיבה העיקרית לשינוי זה היא הצטמצמות פערי הריביות בינינו לבין המשקים שבהם מושקעות היתרות. פער הריבית בין ישראל לארה"ב שהיה מעל ל-8% בסוף שנות ה-90, ירד משמעותית, ובסוף שנת 2015, עם העלאת ריבית ה-Fed, התהפכה המגמה, והוא הפך לחיובי (איור 3). לצמצום הפער תרמו גם ירידת התשואות החדה, והרווחים בגין ההשקעה במניות שהגדילו את התשואה על יתרות המט"ח.

השפעה נוספת של רכישות המט"ח נובעת מהפרשי שער: כתוצאה מהגדלת היקפן של יתרות המט"ח במאזן בנק ישראל, שיעור השינוי בשער החליפין פועל על היקף יתרות גבוה יותר, ולכן עשוי להגביר את התנודתיות ברווחי (הפסדי) הבנק בגין רכיב זה.

בניגוד למגמה של צמצום הפער בין ההכנסות על יתרות המט"ח לבין עלות הספיגה באמצעות הכלים המוניטריים, גידול הסיכון להפסדי שיעור כתוצאה מייסוף חד הוא הגורם העיקרי להפסדים ולגירעון שנוצר בהון הבנק, גירעון שעמד בסוף 2015 על כ-56 מיליארדי ש"ח (ראו הרחבה בסעיף 3.4 "התפתחות הגירעון בהון הבנק"). יתרת חשבון השערור, הכוללת רווחים לא-ממומשים, עמדה בסוף שנה על כ-27 מיליארדי ש"ח, כך שבהסתכלות כוללת על הגירעון בהון בצירוף יתרת חשבונית השערור, הסתכמה היתרה בגירעון של 29 מיליארדי ש"ח בלבד.

2.2 השפעת הסביבה הכלכלית על הדוחות הכספיים

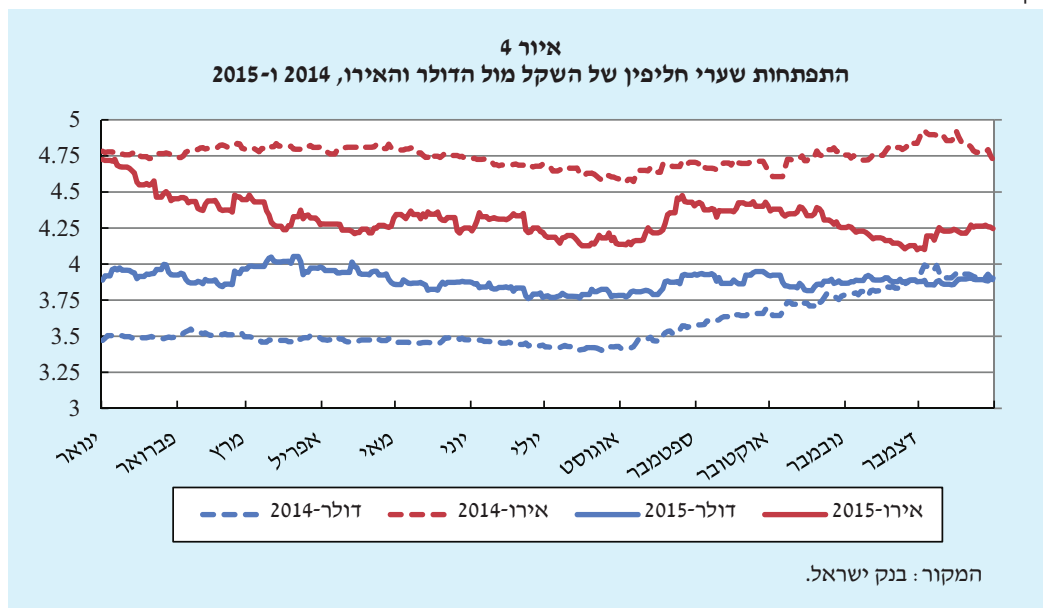
בשנת 2015 נמשכה סביבת ריביות נמוכה מאוד בעולם, עקב המשך המגמה של הרחבות מוניטריות במדינות רבות. בגוש האירו ובעוד מספר מדינות הריבית אף הגיעה לרמות שליליות. ריביות נמוכות גורמות להכנסות נמוכות מאג"ח, המהוות את מרבית תיק היתרות של בנק ישראל.

עם זאת, מגמות השינויים בריביות ובתשואות לא היו אחידות: בגוש האירו נרשמו ירידות נוספות של שיעורי התשואה במהלך השנה, ואילו בארה"ב עלו התשואות ברבעון הרביעי של השנה, לאחר שההעלאה הצפויה של הריבית נדחתה שוב ושוב במהלך השנה, עד להעלאה של רבע נקודת אחוז בדצמבר 2015.

עליית תשואות מגדילה את רווחי הבנק מרכיב הריבית, אך מקטינה את רווחי ההון שלו. לירידת תשואות השפעה הפוכה.

השנה יוסף השקל בעיקר מול האירו (איור 4), בשיעור של כ-10%. ייסוף של השקל גורר רישום הוצאות בגין הפרשי שיעור, שכאמור היוו את הגורם המרכזי להפסד השנה.

בשוקי המניות בעולם נרשמו בתחילת השנה עליות שערים, ובהמשכה גברה התנודתיות. במניות, תוך נטייה לירידות. בסיכומה של שנה הניבה ההשקעה במניות תרומה חיובית לרווחי הבנק. התרחבות מרווחי הריבית בעסקאות נגזרי המט"ח, העלתה את האטרקטיביות של מכשירים אלו. היקפם גדל ועמו הכנסות הריבית מהם.

גם בישראל נמשכה השנה ההרחבה המוניטרית: ריבית בנק ישראל לחודש מארס הופחתה, והגיעה לרמת שפל של 0.1%, המשיך להפחתות שהחלו בסוף 2011, צעד שתורם לצמצום משמעותי של הוצאות הבנק על המוצר המוניטרי. האינפלציה בישראל רשמה ירידה שנתית של כ-1% בדומה למגמה העולמית של סביבת אינפלציה נמוכה, ואף שלילית בחלק מהמדינות. ירידה זו התבטאה בירידת רכיב ההצמדה למדד ביתרת ניירות הערך הסחירים השקליים של הבנק.

2.3 הרכב המאזן

לצורך הניתוח הכלכלי של השינויים האמורים, מוצגים הדוחות הכספיים של הבנק בלוח 1 שלהלן באופן שונה מאשר בדוחות הכספיים החשבונאיים. ההצגה כאן היא של יתרות הנטו במאזן ושל תוצאות הפעילות נטו בדוח הרווח וההפסד, וזאת בהתאם לתפקידים שהבנק ממלא. להלן ניתוח של הנתונים בדוחות הכספיים, בהתאם למצרכים כלכליים ולתפקידי הבנק, לצורך ניתוח השפעתם על הדוחות הכספיים החשבונאיים.

לוח 1 היתרות המאזניות המצרפיות והרווח וההפסד בגין

לשנה שהסתיימה		ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015	
הכנסות (הוצאות)		יתרות		
(מיליוני ש"ח)				
נכסים, נטו				
2,435	2,924	334,848	353,423	יתרות מטבע חוץ ¹
564	529	11,968	10,092	תיק ניירות ערך במטבע ישראלי
2,999	3,453	346,816	363,515	סך הכול
התחייבויות והון, נטו				
(1,793)	(510)	247,061	259,934	המצרך המוניטרי ²
(55)	(69)	91,284	99,711	בסיס הכסף ³
(320)	(157)	15,519	22,412	יתרות הממשלה ⁴
-	-	3,261	1,136	פיקדונות התאגידים הבנקאיים במטבע חוץ
(770) *	(802)	10,025 *	9,751	אחרים ⁵
(1,158)	(9,986)	27,734 *	26,710	חשבונות השיערוך ⁶
-	-	(48,068) *	(56,139)	הון הבנק
(4,096) *	(11,524)	346,816 *	363,515	סך הכול
(1,097) *	(8,071)			הפסד נקי

<

3. סעיפים נבחרים:

3.1 יתרות מטבע החוץ³

אחד מתפקידיו של הבנק על פי חוק בנק ישראל התש"ע-2010 (להלן: "החוק") הוא להחזיק את יתרות מטבע החוץ של המדינה ולנהל אותן. בהתאם לחוק הוקנו לוועדה המוניתרית סמכויות הנוגעות לניהול היתרות והיא המתווה את הקווים המנחים למדיניות ההשקעה של היתרות.

3.1.1 השינויים ביתרות

יתרות מטבע החוץ של הבנק מהוות רוב מוחלט של נכסיו, ושיעורן מסך המאזן עמד בסוף שנת 2015 על כ-97%. יתרות אלו גדלו השנה ב-18.6 מיליארדי ש"ח (כ-4.5 מיליארדי דולרים), ויתרתן לסוף שנת 2015 עמדה על כ-353 מיליארדי ש"ח (90.6 מיליארדי דולר).

עיקר הגידול של היתרות נבע מרכישות מטבע חוץ בסכום של כ-34 מיליארדי ש"ח (כ-9 מיליארדי דולרים) על ידי בנק ישראל (לוח 2). כשני שלישים מהרכישות בוצעו במסגרת התערבות בנק ישראל שנועדה למתן תנודות חריגות בשער החליפין שאינן תואמות את התנאים הכלכליים הבסיסיים של המשק. השליש הנותר נרכש במסגרת יישום התוכנית לקיזוז ההשפעה של הפקת הגז על החשבון השוטף.

הכנסות הריבית ורווחי ההון מיתרות המט"ח, ללא הפרשי השערים, תרמו לגידול היתרות כ-2.9 מיליארדי ש"ח (כמפורט להלן), אך כנגד זאת שערך שלילי של היתרות גרע מהן כ-11 מיליארדי ש"ח. מרבית סכום זה נבעה מהפרשי שערים שליליים שנצברו על היתרות בשל ייסוף השקל מול האירו בשיעור של כ-10% השנה.

העברות הממשלה והמגזר הפרטי לחו"ל (נטו) הסתכמו השנה בכ-7 מיליארדי ש"ח (כ-1.8 מיליארדי דולרים).

3 ראו פירוט בדיון וחשבון על השקעת יתרות מטבע החוץ לשנת 2015, שמתפרסם בנפרד. בדוח זה תשואת ההחזקה של תיק היתרות נמדדת במונחים של סל מטבעות - הנומרי. הנומרי הוא הרכב רב-מטבעי המשקף את השימושים האפשריים של היתרות.

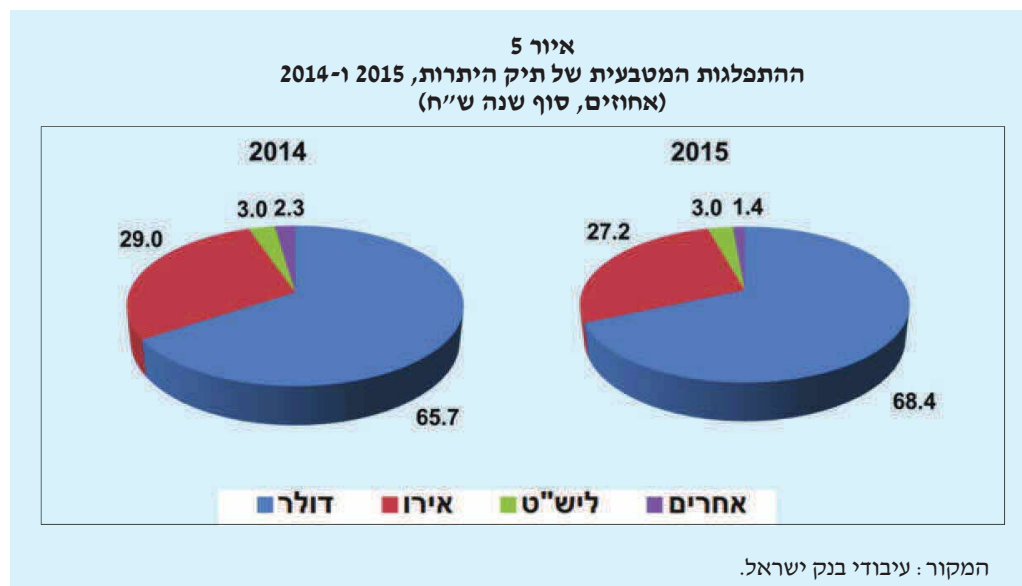
4 יתרות מטבע החוץ מורכבות מיתרת הסעיף "נכסים פיננסיים במטבע חוץ בחו"ל" בניכוי יתרת הסעיף "התחייבויות פיננסיות במטבע חוץ לחו"ל" במאזן הבנק. (ראו ביאור 2). בנק ישראל קובע את ניהול מדיניות ההשקעה של יתרות אלו ומדווח בניגן לגורמים שונים, ולפיכך הן הבסיס לניתוח ההתפתחויות בדברי הסבר אלו.

לוח 2 תרומת המגזרים ליתרות מטבע החוץ

2014	2015	2014	2015	
(מיליוני דולרים)	(מיליוני שקלים חדשים)	(מיליוני דולרים)	(מיליוני שקלים חדשים)	
4,311	4,474	50,957	18,575	השינוי ביתרות מטבע החוץ
				בנק ישראל
7,000	8,770	24,632	33,842	רכישות
674	748	2,435	2,924	רווחים
-3,362	-3,218	23,921	-11,153	שערוך ואחר ¹
4,312	6,300	50,988	25,613	סה"כ בנק ישראל
-234	-1,310	-1,059	-5,056	הממשלה²
233	-516	1,028	-1,982	המגזר הפרטי³

(1) כולל תשלומים ותקבולים של בנק ישראל במטבע חוץ.
(2) העברות של הממשלה והמוסדות הלאומיים מחו"ל.
(3) כולל את תשלומי מס ההכנסה של המגזר במטבע חוץ.

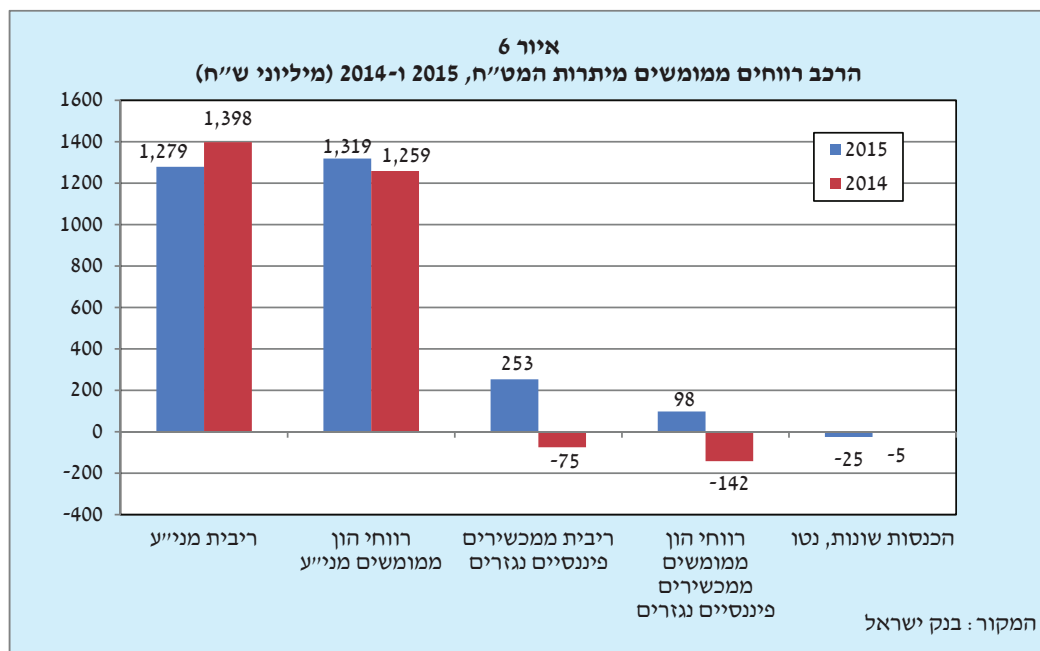
ההתפלגות המטבעית של היתרות בשנת 2015 דמתה בעיקרה לזו של 2014 (איור 5): משקלי המטבעות העיקריים בתיק - דולר, אירו וליש"ט - נשארו דומים. עם זאת צומצם משקל המטבעות האחרים בתיק היתרות (מ-2.3% בשנת 2014 ל-1.4% בסוף שנת 2015).

השנה הוגדל שיעור ההשקעה במניות, ופוזר לשוקי מניות נוספים, והוגדל שיעור ההשקעה באג"ח קונצרניות.

3.1.2 הרווחים מהשקעת יתרות מטבע החוץ

ההכנסות מריבית ורווחי הון^{5,6} בגין יתרות המט"ח, ללא הפרשי השערים, הסתכמו השנה בכ-2.9 מיליארדי ש"ח, עלייה של 0.5 מיליארד לעומת שנת 2014 (לוח 3). מתוכן הסתכמו הכנסות הריבית כ-1.5 מיליארדי ש"ח, וההכנסות מרווחי הון ואחרות כ-1.4 מיליארדים. (בשנת 2014-1.3 מיליארדי ש"ח ו-1.1 מיליארדי ש"ח, בהתאמה). באיור 6 מוצג הרכב הרווחים לפי סוג הרווח ומקורו.

המכשירים הפיננסיים הנגזרים תרמו השנה תרומה חיובית לרווחים מיתרות מטבע החוץ. הכנסות הריבית ממכשירים פיננסיים נגזרים נובעות מרווחים על השקעה בנגזרי מט"ח בסך כ-253 מיליוני ש"ח, ששיקפו מרווחי ריביות אטרקטיביים השנה בעסקאות אלו, והיקפם גדל. רווחי ההון ממכשירים פיננסיים נגזרים במטבע חוץ, בסך 98 מיליוני ש"ח, נבעו מחוזים עתידיים על מדדי מניות, אשר בדומה למניות הניבו השנה תשואה חיובית. ההכנסות מניירות ערך, מריבית ומרווחי הון, דמו ברמתן לאלה של שנה קודמת. רווחים ניכרים נרשמו ממיומשים של השקעות במניות, שקוזזו במידה מסוימת על ידי ירידה של הרווחים בגין אגרות החוב, בגלל סביבת התשואות והריביות הנמוכה השנה. מגמה הפוכה נרשמה ברכיב השערות לשווי ההון של הנכסים לסוף השנה, שאינו ממומש ואינו כלול ברווחי הבנק (לוח 3). השינוי ביתרת חשבון השערות מהפרשי המחירים, המבטא את שינויי המחירים בנכסים שמחזיק הבנק, הסתכם לירידה של 968 מיליוני ש"ח בשערות בשנת 2015, לעומת גידול כ-1,918 מיליוני ש"ח אשתקד. מרבית הירידה ביתרות השערות השנה נבע מעליית מחירים מתונה יותר של המניות השנה, ומיעוט מירידות שערים של אגרות החוב, עקב העלאת הריבית הדולרית לקראת סוף שנה.

5 בהתאם למדיניות החשבונאית של הבנק, הרווחים הנובעים מהחזקת היתרות נחלקים לרווחים המוגדרים כ"ממומשים", ונכללים ברווחי הבנק, ולרווחי שערות שאינם ממומשים. אלו מקפים לחשבונות השערות במאזן ואינם באים לידי ביטוי ברווח של הבנק באותה שנה.

6 רווחי ההון כלולים בדוח הכספי במסגרת סעיף "הכנסות פיננסיות אחרות".

בהסתכלות כוללת על הרווחים מיתרות מטבע החוץ, הממומשים והלא-ממומשים, ללא הפרשי השערים, מתקבלת ירידה כוללת של ההכנסות בכ-2.4 מיליארדי ש"ח, המשתקפת בירידת שיעור התשואה מריבית ורווחי הון לשיעור של 0.65% השנה, לעומת 1.29% בשנת 2014 (לוח 3). מעיון בלוח 3 נראה שתשואה זו היא הנמוכה ביותר בשנים האחרונות, וזאת בעקבות רמת השפל של התשואות לפדיון במדינות שבהן מושקעות היתרות. תשואת הפרשי השערים במונחי שקלים הייתה השנה שלילית, -3.12%, ושיקפה את הפרשי השערים השליליים שנצברו השנה, הממומשים והלא-ממומשים. גם במונחי דולר ניתן לראות מגמה דומה של התחזקות המטבע, ושיעור התשואה הכולל במונחי דולר הכולל בסוף 2015 עמד על -2.78%.

לוח 3 יתרות מטבע החוץ – סך כל ההכנסות, הפרשי השערים והתשואה

2015	2014	2013*
סך כל יתרות מטבע החוץ		
(מיליוני דולרים)		
סוף השנה	90,575	86,101
ממוצע שנתי	87,389	85,973
ההכנסות (הוצאות) והפרשי השערים – בחישוב כלכלי:		
(מיליוני ש"ח)		
ריבית ורווחי הון	2,924	2,435
הפרשי מחירים לא-ממומשים ¹	(968)	1,918
הפרשי שערים	(10,093)	22,088
סך הכול	(8,137)	26,441
ההכנסות (הוצאות) והפרשי השערים – בחישוב כלכלי:		
(מיליוני דולרים)		
ריבית ורווחי הון	748	674
הפרשי מחירים לא-ממומשים ¹	(253)	386
הפרשי שערים	(2,943)	(3,726)
סך הכול	(2,448)	2,666
שיעורי התשואה²		
(אחוזים)		
במונחי שקלים	0.65	1.29
ריבית ורווחי הון	0.65	1.56
הפרשי שערים	(3.12)	7.42
סך הכול	(2.47)	8.71
במונחי דולרים	0.65	1.29
ריבית ורווחי הון	0.65	1.56
הפרשי שערים	(3.43)	(4.25)
סך הכול	(2.78)	2.44
במונחי הנומר של יתרות מטבע החוץ	0.64	1.28
0.87	1.28	0.87
(1) הפרשי המחירים הלא-ממומשים מתבטאים בשינוי השנתי בחשבון השיעור מניירות ערך סחירים במטבע חוץ. (ראו ביאור 15 לדוחות הכספיים). (2) שיעורי התשואה המוצגים במונחים שנתיים, על בסיס חישוב יומי, מתייחסים להכנסות מיתרות מטבע החוץ, כולל רווחים או הפסדים כתוצאה משינויים במחירי השוק. (*) הוצג מחדש.		

3.2 חשבונות השערור

חשבונות השערור כוללים רווחים לא-ממומשים מהפרשי שערים על היתרות הנקובות במטבע חוץ ורווחים לא-ממומשים בגין הצמדה למדד ושערור של ניירות ערך סחירים במטבע מקומי ובמטבע חוץ לשוויים ההוגן.

החל משנה זו סעיף זה כולל גם חשבון שערור כתוצאה משינויים בהנחות אקטואריות בחישוב ההפרשה לפנסיה, ראה פירוט בסעיף 3.2.4 להלן.

3.2.1 חשבון השערור של היתרות הנקובות במטבע חוץ

יתרת חשבון השערור של היתרות הנקובות במטבע חוץ, (בגין הפרשי שערים), לסוף השנה עמדה על כ-23 מיליארדי ש"ח, בדומה לרמתה בשנת 2014 (כ-22.7 מיליארדי ש"ח).

בשנת 2015 נצברו הפרשי שערים שליליים בגין התאמת היתרות הנקובות במטבע חוץ לשערים היציגים בסך של כ-9.6 מיליארדי ש"ח. זוהי תוצאה של ייסוף השקל מול מטבעות עיקריים בתיק היתרות, בעיקר מול האירו (לוח 4). כיוון שבסוף השנה התקבלה יתרת שערור שלילית במטבע האירו ובמספר מטבעות נוספים בתיק היתרות, שבהם היו ירידות שערים, מקפים הפסדים אלו לדוח רווח והפסד בהתאם למדיניות החשבונאית של הבנק, ולפיכך נרשמו בדוח הרווח וההפסד הפסדים בסך של כ-10 מיליארדי ש"ח מהפרשי השערים. השאר, בסך 0.3 מיליארד ש"ח, נזקף לחשבון השערור.

מגמה הפוכה נרשמה בשנת 2014, בה הפרשי השערים שנצברו היו חיוביים והסתכמו לכ-21 מיליארדי ש"ח, ונבעו בעיקר מהתחזקותם של הדולר, הפאונד ומטבעות אחרים מול השקל. הפרשי שערים אלו נזקפו ברובם לחשבון השערור. הוצאות הפרשי השערים הסתכמו בשנת 2014 בכ-1.2 מיליארדי ש"ח, ונבעו אף הן מירידת שערו של האירו מול השקל, אם כי מתונה בהרבה בהשוואה ל-2015, והסתכמה בשיעור של כ-1.2%.

לוח 4

הפרשי שערים בגין התאמת היתרות הנקובות במטבע חוץ לשער היציג

2014	2015	
(מיליוני ש"ח)		
נכסים		
22,088	(10,093)	יתרות מטבע חוץ
14	-	אשראי לממשלה - קרנות דו-לאומיות
התחייבויות		
(662)	230	פיקדונות הממשלה
(131)	21	פיקדונות התאגידים הבנקאיים במטבע חוץ
(247)	201	מוסדות כספיים בין-לאומיים
(14)	-	פיקדונות של הקרן הדו-לאומית
21,048	(9,641)	סך הכול
(1,158)	(9,986)	הפרשי שערים ברווח והפסד
22,206	345	הפרשי שערים לא-ממומשים

3.2.2 חשבון שערך ניירות ערך סחירים במטבע חוץ

יתרת חשבון השערך בגין ניירות ערך סחירים במטבע חוץ עמדה בסוף שנת 2015 על כ-4.4 מיליארדי ש"ח, לעומת כ-5.4 מיליארדים בשנת 2014. הירידה, בסך כמיליארד ש"ח, נבעה בעיקר מירידת חשבון השערך בגין ההשקעה במניות, עקב ירידת שערים בשווקים העולמיים לקראת סוף שנת 2015, ובמידה פחותה - מירידת שערי אגרות חוב, כתוצאה מהעלאת ריבית ה-Fed בשיעור של 0.25 נקודת אחוז בסוף השנה.

3.2.3 חשבון שערך מניירות ערך סחירים במטבע מקומי

יתרת חשבון השערך בגין ניירות ערך סחירים במטבע מקומי עמדה בסוף שנת 2015 על כ-1.2 מיליארדי ש"ח, ירידה של כ-420 מיליוני ש"ח לעומת שנת 2014. הירידה נבעה בעיקר מהצטמצמות היקפו של התיק עקב פירעונות, ומירידת רכיב ההצמדה למדד בחשבון השערך עקב ירידת המדד השנה.

3.2.4 חשבון שערך משינויים בהנחות אקטואריות בחישוב הפרשה לפנסיה

בשנת 2015 שינה בנק ישראל את המדיניות החשבונאית לגבי אופן הרישום והחישוב של ההתחייבות לפנסיה ולתשלומי פרישה.

עד שנת 2014 ההתחייבות האקטוארית של הבנק חושבה על בסיס שיעור היוון קבוע של 4%, וזאת על פי הוראות הדיווח לציבור שפרסם המפקח על הבנקים בעבר. הוראה זו בוטלה והוחלפה בהנחיות חדשות. לפיכך בחן בנק ישראל את הנושא והחליט לעבור לחישוב העושה שימוש בשיעור היוון המבוסס על עקום התשואות⁷ של הריבית הממשלתית. בדוחותיו הכספיים לשנת 2015 יישם בנק ישראל מדיניות זו למפרע. ההשפעה על יתרת ההתחייבות לשנת 2014 היא גידול הפרשה לפנסיה ולתשלומי פרישה של כ-1.7 מיליארדי ש"ח. (ראו ביאור 10 כ"ב לדוחות הכספיים).

במקביל, שינה בנק ישראל את שיטת הרישום החשבונאי בנושא זה, והתאים אותה לכללי חשבונאות המקובלים בבנקים מרכזיים בעולם. בעבר הגידול של יתרת הפרשה להוצאות שכר וזכויות עובדים נרשם כולו במסגרת סעיף הוצאות הנהלה וכלליות.

בהתאם למדיניות החדשה, שינויים בהפרשה הנובעים משינויים בהנחות האקטואריות⁸ נקפים לחשבון השערך במאזן הבנק. שינויים אחרים ייזקפו לדוח הרווח וההפסד. בניגוד לחשבונות השערך האחרים הנזכרים לעיל, חשבון זה עשוי להיות אף ביתרת חובה לסוף שנה.

אף שינוי זה יושם למפרע, והשפעתו על יתרת חשבונות השערך לשנת 2014 היא ירידה של יתרת השערך בכ-2 מיליארדי ש"ח. ההשפעה על עודפי הבנק לשנת 2014 היא גידול של כ-0.3 מיליארד ש"ח.

7 סדרת תשואות לפדיון של איגרות חוב של ממשלת ישראל, עם מועדי פירעון שונים.

8 ההנחות האקטואריות כוללות: הנחות דמוגרפיות לגבי המאפיינים העתידיים של עובדים ועובדים לשעבר כגון לוחות תמותה, שיעורי פרישה מוקדמת וכד', הנחות פיננסיות, כגון שיעור ריבית ההיוון וסטייה של הניסיון בתקופת הדוח מן ההנחות שהיו שנה קודמת לגבי התקופה הנסקרת.

3.3 בסיס הכסף ומצרף הכלים המוניטריים⁹

בסיס הכסף, המורכב מסך השטרות והמעות שבמחזור ופיקדונות העו"ש של הבנקים המסחריים בבנק ישראל¹⁰, עלה בשנת 2015 ב-8.4 מיליארדי ש"ח, המשך לגידול של 11.7 מיליארדי ש"ח בשנת 2014. בסיס הכסף נקבע על פי הביקוש שיש לנזילות בריבית הנתונה, הנקבעת על ידי בנק ישראל. השנה הוא עלה, בין היתר, כתוצאה מהפחתות הריבית שביצע הבנק בשנים האחרונות.

בסיס הכסף מושפע מזרמים שאינם מצויים בשליטת בנק ישראל, כחשבונות הממשלה¹¹, ומזרמים שבשליטתו, כגון רכישות מט"ח ואג"ח המשמשות להשגת מטרותיה השונות של המדיניות המוניטרית (לוח 5). בנק ישראל סופג נזילות מהשווקים, או מזרים נזילות לבנקים המסחריים, כדי לספק את הביקוש לבסיס הכסף בהתאם לריבית שקבע. הבנק מתאים את בסיס הכסף לריבית באמצעות הכלים המוניטריים - הנפקת מק"ם ופיקדונות נושאי ריבית של הבנקים או הלוואות בהתאם לצורכי הנזילות שלהם - המוצעים להם במכרז ואינם נכללים בבסיס הכסף¹².

בשנת 2015 ההזרמה הגדולה ביותר לבסיס הכסף בוצעה על ידי בנק ישראל, בסך כ-34 מיליארדי ש"ח, תוצאת התערבותו שלו בשוק המט"ח (לוח 5). בנק ישראל ספג את עודפי הנזילות וקיזז את השפעותיהן של פעולותיו על בסיס הכסף, כדי למנוע לחץ לירידת הריבית שקבע. עיקר הספיגה בוצעה באמצעות גידול בפיקדונות הבנקים לזמן קצוב, והתבטאה בגידול יתרתם בסך של 27 מיליארדי ש"ח בשנת 2015. יתרת המק"ם קטנה בכ-14 מיליארדי ש"ח, כך שיתרת המצרף המוניטרי גדלה בסה"כ ב-13 מיליארדי ש"ח.

על אף עליית יתרת הכלים האמורה, הוצאות הריבית בגינם ("הוצאות ריבית לבנקים ולציבור") הצטמצמו השנה לכחצי מיליארד שקלים, פחות משליש מיתרתם בשנה הקודמת (כ-1.8 מיליארדי ש"ח), וזאת עקב הפחתת הריבית לחודש מארס 2015 לרמת שפל היסטורית של 0.1%.

9 מצרף הכלים המוניטריים כולל את יתרת המק"ם והפיקדונות לזמן קצוב במטבע מקומי, בניכוי ההלוואות המוניטריות. יתרת ההלוואות המוניטריות לסופי השנים 2015 ו-2014 עמדו על אפס.

10 גם פיקדונות העו"ש של הציבור הם חלק מהנזילות במשק, אך לבנק ישראל יש רק השפעה עקיפה על היקפם, באמצעות חובת הנזילות המוטלת על הבנקים המסחריים.

11 פעולות הממשלה משפיעות אף הן על בסיס הכסף, שכן חשבונות הממשלה מנוהלים בבנק ישראל (על פי חוק בנק ישראל התש"ע - 2010).

12 מכני שאינם מוזכרים לצורך עמידה בחובת הנזילות.

לוח 5 **בסיס הכסף – השינויים ומקורותיהם**

השנה	השינוי בבסיס הכסף	הממשלה והמוסדות הלאומיים ¹	הזרמת/ (ספיגת) בנק ישראל	הזרמת/ (ספיגת) מהמרות מט"ח בבנק ישראל	התאמות ²
	(1)=(2)+(3)+(4)+(5)	(2)	(3)	(4)	(5)
	(מיליוני ש"ח)				
2010	11,509	1,418	(32,962)	43,752	(699)
2011	6,078	(2,142)	(7,494)	16,170	(456)
2012	748	(9,130)	10,047	-	(169)
2013	6,443	(10,452)	(2,414)	19,037	272
2014	11,699	1,171	(14,190)	24,632	86
2015	8,427	(14,036)	(11,543)	33,842	164

(1) הזרמת הממשלה כוללת גם את הזרמות המוסד לביטוח לאומי ובנק הדואר.
 (2) ההתאמות כוללות: העברות של המוסדות הלאומיים מחו"ל, המתבצעות באמצעות הבנקים, אך מוגדרות כהזרמת המגזר הציבורי עד לסוף שנת 2012 (בטור 2). תקבולים ותשלומים מקומיים של בנק ישראל והממשלה במטבע חוץ למגזר הפרטי, כדוגמת תקבולי מס הכנסה במטבע חוץ, אינם משנים את בסיס הכסף, שכן הם מועברים במישרין מהמגזר הפרטי לממשלה; מצד אחד הם מוגדרים כספיגה של הממשלה, ואילו מהצד האחר הם מוגדרים כתרומה של המגזר הפרטי ליתרות מטבע החוץ.

3.4 הגירעון בהון הבנק

התפתחות הגירעון בהון של בנק ישראל

לבנק ישראל הון שלילי בהיקף של כ-56 מיליארדי ש"ח לסוף שנת 2015. יתרת חשבונות השערוך ליום זה מסתכמת ל-27 מיליארדי ש"ח, כך שהיתרה הכוללת של הון הבנק, בצירוף חשבונות השערוך מסתכמת בגירעון של כ-29 מיליארדי שקלים בלבד. באיור 7 ניתן לראות את התפתחותו של ההון השלילי של הבנק, במקביל את התפתחות יתרת חשבונות השערוך, ואת המגמה ביתרתם הכוללת. ההון השלילי של הבנק החל להיווצר בשנת 1999, לאחר שבשנת 1998 העביר בנק ישראל לממשלה רווחים לא ממומשים, רובם המכריע מהפרשי שערים שנוצרו מפיחות של השקל מול הדולר, בהיקף של כ-9 מיליארדי ש"ח. בסופו של דבר רשם בנק ישראל בשנת 1999 הפסדים בסך של 8.8 מיליארדי שקלים, שקיזזו חלק מהכנסות מהפרשי השערים שנרשמו שנה קודם לכן. הפסדים אלו היוו כאמור את תחילת המצב של הון שלילי במאזני הבנק, מצב הנמשך ברציפות עד היום¹³.

הרכיב המרכזי שתורם להון השלילי של בנק ישראל הוא הפסדים בגין הפרשי שער, שהסתכמו לאורך השנים האמורות ב-42 מיליארדי ש"ח. הרווחים מיתרות המט"ח הסתכמו בשנים אלו ב-67 מיליארדי ש"ח, ואילו ההוצאות בגין הפעלת כלי הספיגה המוניטריים הסתכמו ב-76 מיליארדי ש"ח, כך שהפער בין הרווחים מיתרות המט"ח לבין ההוצאות על כלי הספיגה המוניטרית, ללא ההפסדים מהפרשי שער, הסתכמה בכ-9 מיליארדי ש"ח בלבד¹⁴.

13 בשנת 2000 שינה הבנק את אופן הרישום של הרווח וההפסד שלו - הוסיף שימוש בחשבונות השערוך שבהם נרשמים רווחים לא ממומשים. צורת רישום זו עשויה למנוע את הישנות התופעה של העברת רווחי נייר בשנים שבהן יירשם פיחות חד בשער השקל.

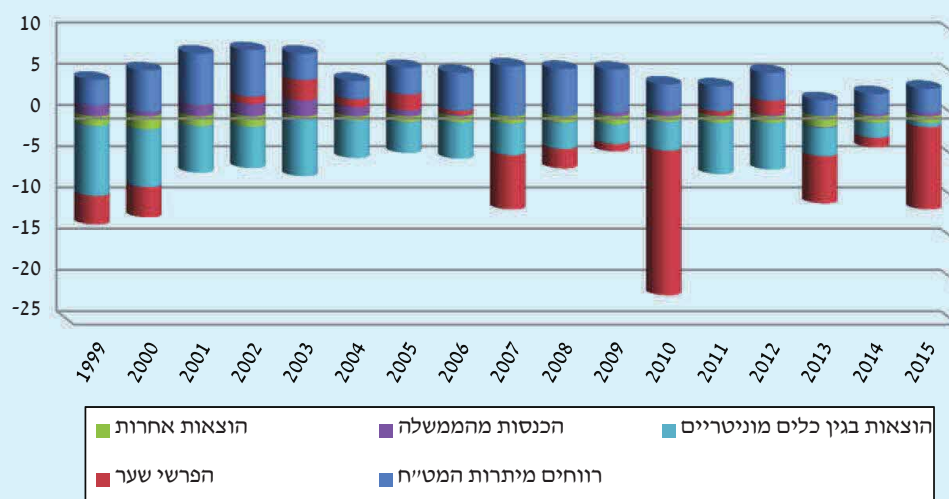
14 החישוב כאן כולל רווחים ממומשים בלבד. אם מביאים בחשבון גם את הפרשי שערוך המחירים הלא ממומשים, הפער מצטמצם ל-5 מיליארדי ש"ח.

איור 7
הון הבנק וחשבונות השערוד, 1999 עד 2015 (מיליארדי ש"ח)

הוצאות שונות, המורכבות בעיקר מהוצאות ריבית שונות, הוצאות הנהלה וכלליות ומהוצאות הדפסת כסף, תרמו ליתרת הגירעון כ-15 מיליארדי ש"ח. הכנסות מהממשלה (אג"ח ופיקדונות) מיתנו את הצטברות ההון השלילי בסך של כ-10 מיליארדי ש"ח. באיור 8 ניתן לראות את התפתחותם של רכיבי ההפסד העיקריים של הגירעון, בהון, ברמה שנתית החל משנת 1999, שבה נוצר הגירעון.

איור 8
רכיבי הון הבנק (גירעון) העיקריים, 1999 עד 2015 (מיליארדי ש"ח)

ניתן לראות שההפרש בין רכיב הרווחים מיתרות המט"ח לבין עלות הכלים המוניטריים היה בשנתיים האחרונות חיובי, וזאת למרות גידול היקפו של התיק. הסיבה לכך היא ירידת פערי הריביות בין המשק הישראלי לבין המשקים שבהם מושקעות היתרות; זאת עד להיפוך המגמה והיווצרות פער ריביות חיובי בחלק מהמטבעות, תוצאת המדיניות המוניטרית המרחיבה והפחתות הריבית במדינות רבות. להקטנת הפרש זה תרמה גם היחשפות הבנק במידה רבה יותר למניות, שתוחלת התשואה עליהן גבוהה יותר. לעומת זאת השפעת הפרשי השערים היא תנודתית מאוד וגדולה מאוד, ועקב ייסוף השקל בשנת 2015 היא הוסיפה לתרום להגדלת ההון השלילי של הבנק (איור 9).

